

Spolupráce mateřské školy s rodinou pohledem rodičů

Petra Varadřová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra Varašová**
Osobní číslo: **H140531**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Spolupráce mateřské školy s rodinou pohledem rodičů**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury v oblasti spolupráce mateřské školy a rodiny.

Vymezení základních pojmů týkající se typologie rodiny, vzájemné spolupráce a komunikace školy a rodiny.

Příprava metodiky empirické části práce, zpracování projektu výzkumu, stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného interview.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, jejich shrnutí a následné vytvoření doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4640-1.

PREKOPOVÁ, Jiřina. I rodiče by měli dělat chyby. Praha: Portál, 2010. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-766-4.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

LAŽOVÁ, Ladislava. Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0378-0.

EPSTEIN, Joyce Levy. School, family, and community partnerships: preparing educators and improving schools. 2nd ed. Boulder, CO: Westview Press, c2011. ISBN 978-0-8133-4447-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Barbora Petrů Puhrová**

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **25. listopadu 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 25. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2. 10. 2016

Petr Kvaček

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářské práce je zaměřena na téma „Spolupráce mateřské školy s rodinou pohledem rodičů“. V teoretické části jsou prvotně charakterizováni aktéři spolupráce a jednotlivě definováni. Následně je deskriptován vztah mezi mateřskou školou a rodinou. Jsou popsány důležité faktory ovlivňující spolupráci a v neposlední řadě také obtíže, které se ve vztahu mezi rodičem a mateřskou školou mohou vyskytnout. Závěrečná kapitola se zabývá spoluprací z legislativního hlediska. Tato kapitola popisuje standardní formy spolupráce. Věnuje se také komunikaci, jako významným prvkem pro fungování spolupráce.

Praktická část zkoumá představu rodičů o spolupráci. Zabývá se jejich názorem a spokojeností se současným stavem s Mateřskou školou Pozlovice a zároveň se zabývá možnými návrhy na zlepšení stávající spolupráce.

Klíčová slova: aktéři spolupráce, rodič, mateřská škola, komunikace

ABSTRACT

The topic of this Bachelor thesis is „Cooperation between Nursery School and Family from a Parents' Point of View,“. The theoretical section pictures and defines actors involved in the cooperation. Subsequently the relationship between kindergarten and family is described. What kinds of relationships between parents and kindergartens are possible? There are important factors which may influence their cooperation and there are also difficulties that may occur in the relationship between the kindergarten and the family. The final chapter focuses on the above mentioned cooperation from a legislative point of view. This chapter also lists and describes standard forms of communication. Furthermore, it deals with communication as an important element of a functioning cooperation. The research section highlights the parents' perspectives and their conceptions of cooperation, their contentment with it and makes suggestions for the improvement of the existing cooperation.

Keywords: actors of cooperation, parents, kindergarten, communication

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce Mgr. Barboře Petřů Puhrové za vedení, spolupráci a cenné rady. Také bych ráda poděkovala své rodině, která mi byla po celou dobu studia oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 AKTÉŘI SPOLUPRÁCE	12
1.1 RODINA	12
1.2 TYPOLOGIE RODIN	15
1.3 MATEŘSKÁ ŠKOLA.....	17
2 VZTAHY MEZI MATEŘSKOU ŠKOLOU A RODINOU.....	19
2.1 RODIČ VE VZTAHU K MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	19
2.2 FAKTORY PODPORUJÍCÍ VZTAH A SPOLUPRÁCI.....	21
2.3 LIMITY VE VZTAHU MATEŘSKÁ ŠKOLA A RODIČ.....	23
3 SPOLUPRÁCE MEZI MATEŘSKOU ŠKOLOU A RODINOU.....	25
3.1 LEGISLATIVNÍ ZÁKLAD SPOLUPRÁCE MATEŘSKÉ ŠKOLY A RODINY	25
3.2 FORMY SPOLUPRÁCE MATEŘSKÉ ŠKOLY A RODINY	27
3.3 DRUHY KOMUNIKACE MEZI MATEŘSKOU ŠKOLOU A RODINOU	29
3.4 CHYBY V KOMUNIKACI.....	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 SPOLUPRÁCE MATEŘSKÉ ŠKOLY S RODINOU POHLEDEM RODIČŮ.....	33
4.1 CÍLE VÝZKUMU	33
4.2 FORMA A METODA VÝZKUMU	33
4.3 MÍSTO VÝZKUMU	34
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	35
4.5 ZPRACOVÁNÍ DAT – ANALÝZA POLOSTRUKTUROVANÉHO INTERVIEW, INTERPRETACE DAT	35
5 NÁVRH NA ZLEPŠENÍ STÁVAJÍCÍ SPOLUPRÁCE	45
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	49
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	51
SEZNAM TABULEK.....	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

ÚVOD

Z nabízených témat bakalářské práce mě velmi zaujala Spolupráce mateřské školy s rodinou pohledem rodičů. Toto téma jsem zvolila se záměrem poukázat na fakt, jak je významné, aby spolupráce a vztah mezi rodičem a mateřskou školou fungovaly a naopak jaké mohou být chyby a následky při nevhodné spolupráci, komunikaci.

V minulosti se oblast kooperace mezi rodičem a mateřskou školou dosti podceňovala. V dnešní době mají rodiče možnost zasahovat do dění mateřské školy, aktivně vznášet návrhy a požadavky, účastnit se spousty pořádaných akcí. Tudíž mateřská škola a rodič jsou dvě rovnocenné „instituce“ a jejich požadavky a nároky jsou vyhrazeny i v zákonných dokumentech. Bohužel i v dnešní době jsou některými rodiči mateřské školy označovány jako „hlídárny“ pro děti. Nemají zájem komunikovat, společných akcí se neúčastní a projevují se neustálou negací, aniž by měli návrh na zlepšení situace. Mnohdy ani neví, jaké povinnosti musí vůči mateřské škole plnit, nebo co se po nich vůbec požaduje.

Předmětem teoretické části je nejprve podrobně popsáno, kdo jsou aktéři spolupráce. Následně jsou charakterizováni aktéři spolupráce. Rodina z hlediska funkcí, podob a výchovných stylů, které se samozřejmě proukazují také ve vztahu nejen k dítěti, ale i k mateřské škole. Zahrnula jsem zde také typologie rodiny, které slouží zejména k didaktickým účelům. Nedílnou součástí je stručná charakteristika mateřské školy a vymezený legislativní základ spolupráce. Dále pak je popsání vztahu mateřské školy s rodinou a jejich vzájemnou spolupráce. Je velmi podstatné mít povědomí o tom, jaký rodič může být ve vztahu k mateřské škole. Může být například rodič jako zákazník, občan, ... Tím se odráží i jeho jednání právě ve spojitosti k mateřské škole. Je také důležité, na čem je pozitivní vztah založen a jak můžeme dobrý vztah podporovat a rozvíjet. Bohužel jsou i limity ve vztahu, které mohou nastat a vznikat například nedostatkem informací, nepřipraveností, přílišným zatížením, genderovým rozdílem a podobně uváděnými faktory. V závěru teorie je vymezen termín spolupráce, jaký je jeho legislativní základ a kde je ukotven, jaká může probíhat komunikace mezi mateřskou školou a rodičem a jaké jsou její nejčastější realizované formy. I v této oblasti může nastat problém. Mohou se vyskytnout také chyby v komunikaci, ať už jsou založeny například v přílišné odbornosti, převládajících zkušenostech a jim podobné. Tím se může zapříčinit negativní vztah a spolupráce.

Cílem praktické části je zjistit, jak si rodiče představují spolupráci, co pro rodiče spolupráce znamená a jak jsou spokojeni s úrovní a formou spolupráce s Mateřskou školou Pozlovice, ve které se výzkum v podobně interview realizoval. Následně byly sestaveny návrhy na zlepšení stávající spolupráce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 AKTÉŘI SPOLUPRÁCE

Vztah rodiny a školy v oblasti personální ukazuje jistou formu vzájemného působení, jehož hlavními aktéry jsou učitelé a rodiče, kteří se diferencují v představách, prioritách a zkušenostech. (Pohnětalová, 2015, s. 58). Protože dítě vstupuje do školy jakožto do první výchovně vzdělávací instituce, je tento moment rodinou vnímán jako významný mezník v jeho životě. Proto se škola vedle rodiny stává podstatným socializačním prostředím, ve kterém dítě stráví většinu dne. Spolupráce a vztah školy je jedinečný a dlouhodobý proces, který je limitován a ovlivňován mnoha faktory. Za aktéry spolupráce proto považujeme právě rodinu a školu. Jelikož škola zasahuje v jisté míře do rodiny v průběhu několika let, je velmi důležité dobrá spolupráce a vztahy, což má velmi podstatný vliv na úspěšnost, spokojenost dítěte a rodičů. Dobrá spolupráce, vztahy školy a rodiny mají velký vliv také na klima školy a efektivní výchovně vzdělávací proces. (Pohnětalová, 2015, s. 7-9)

„Spolupráce je obecně charakterizovaná jako základní forma sociálního chování v sociálních interakcích, jejímž obsahem je společná cesta všech zúčastněných k cíli.“ (Pohnětalová, 2015, s. 9)

Majerčíková (2011, s. 16) uvádí, že škola a rodina jsou v sociálním vztahu, jenž je určitou formou společenského styku. Je to vztah, který je zejména založen na aktivním jednání rodičů a učitelů. Interakce mezi nimi má jistý předpoklad pro jeho rozvoj. Vzájemná kooperace školy a rodiny má za výsledek přijetí společného cíle a jeho dosažení.

Epstein (2011, s. 23) popisuje spolupráci jako jakési partnerství ve smyslu, že péče dětí se odráží ve způsobu, jakým škola pečuje o rodinu dítěte. Jako partneři rozpoznávají jejich společné zájmy a zodpovědnosti pro děti a pracují společně na tvorbě programů a nových příležitostí. Partnerství může zlepšit školní program a školní klima, které poskytují rodinné služby a podporu. Zvýšit dovednosti a vedené rodičů, zapojit se do společenství školy a pomáhat učitelům v jejich práci. Hlavním důvodem partnerství je pomáhat dětem v úspěchu ve škole a později v životě.

1.1 Rodina

V literatuře je nespočet definic pro pojem rodina. V pedagogickém slovníku je rodina definována jako *„Nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interper-*

sonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu.“. (Průcha a kolektiv, 2009, s. 248)

Pro srovnání Jandourek (2007, s. 206) ve svém sociologickém slovníku charakterizuje pojem rodina jako: *„Formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Další znaky toho, co je rodina, jsou sociokulturně podmíněny. Patří k nim společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, společná produkce a konzumování statků atd.“*

Kratochvílová (2007, s. 85) uvádí, že základem hlubokého duševního vývoje jsou především rodinné poměry a výchova v rodině. Rodinná výchova je odrazem vztahů, které následně utváří osobnostní a hodnotové kvality rodičů a následně dítěte. Stabilita rodiny vytváří předpoklad pro přiměřenou výchovu dětí.

FUNKCE RODINY

Funkce rodiny jsou očekávání ve vztahu sociálního subsystému a jejím významem je ovlivňovat individuální rozvoj jedince a jeho života. Konstrukce rodiny se pod vlivem historických, ekonomických, kulturních, sociálních a politických podmínek velmi měnila. Rodina je jako bio-psycho-sociálně kulturní systém, který se permanentně snaží nalézt místo ve společnosti. Každá stabilní a životaschopná rodina plní řadu různých funkcí.

Aby rodina mohla uskutečnit tyto požadavky, musí podle Kratochvílové (2007 s. 86) naplňovat tyto základní úlohy a funkce:

- Biologicko - reprodukční funkce - je chápána jako primární. Zabezpečuje pokračování lidského rodu, reprodukční funkce je také závislá na ekonomickém rozvoji společnosti.
- Ekonomická funkce - má zabezpečit každodenní chod domácnosti v dnešní době hraje velmi významnou roli.
- Psychohygienická a emocionální funkce - jedná o citové uznání a pochopení. Uspokojení základních sociálních potřeb dítěte. Tato funkce dává dětem pocit stability, bezpečnosti a citové rovnováhy.
- Ochranná funkce - prevence proti sociálně patologickým jevům, spočívá také v ochraně dětí.

- Výchovná funkce - nenahraditelná a rozhodující funkce. Dítě tráví většinu času v rodině.
- Socializační funkce - prostřednictvím rodiny se dítě socializuje do společnosti, podněcuje děti, aby se stali aktivními členy společnosti.
- Rekreační funkce - má za úkol efektivně využívat volného času, do oblasti zahrnujeme duševní a tělesnou aktivitu, zábavu.

RODINA A JEJÍ PODOBY

Standardní pohled a atributy na rodinu se v poslední době velmi mění. Dnes již heterogenní manželství, partneři mající děti bez uzavření manželství, stále více narozených dětí mimo rodinu a rodiče vyššího věku. Rodina může mít i jiné podoby, podle Malacha (2007, s. 65) je členěna následujícím způsobem:

- rodina základní a širší (dle počtu žijících generací)
- úplná a neúplná (podle kritéria podílů rodičů)
- funkční a disfunkční (dle společenské vyváženosti)
- integrovaná a dezintegrovaná (podle vyváženosti, provázanosti)
- stabilní a nestabilní (podle trvalosti)
- orientační a prokreační (podle toho, zda se do ní člověk narodil nebo ji založil)

VÝCHOVNÉ STYLY V RODINĚ

Vymezování hranic dítěte v oblasti výchovy je nezbytné pro jeho fungování a vývoj. Pokud děti nemají jasně vymezené hranice, ztrácí pocit jistoty a bezpečí. Jestliže pro dítě někdy hranice platí a někdy ne může to v nich vyvolat agresivní chování, pocit nejistoty nebo úzkost.

Výchovné styly popisuje Kopřiva (2008 s. 11-13) ve své knize Respektovat a být respektován následovně:

Autoritativní styl výchovy - Podstatou je neustálé kontrolování, trestání. Typickým znakem je vztah podrážekosti a nadřazenosti, využívání mocenských prostředků například tělesnou převahou, podceňování názoru dítěte, v určité míře nezáměr o dítě. Jedná se o velké množství příkazů, rozkazů, hlavní slovo má jedinec, který má větší moc. V dítěti převažuje strach, nejistota.

Demokratický styl výchovy (partnerský přístup) - Základem tohoto výchovného stylu je rovnocennost mezi dítětem a rodičem. Je založen na respektování důstojnosti dítěte, dává prostor pro vyjádření dítěte a jeho názoru. Jsou nastavené smysluplné normy a pravidla, jedinec cítí jistotu a bezpečí. Respektují základní lidské potřeby, platí a jsou platná pro všechny. Základních pravidel pro soužití není mnoho. Jedním z rysů demokratické výchovy je také spoluúčast dětí ve věcech, které se jich týkají.

Anarchie („vše dovolující styl“) - Dítě nemá vymezená jasná pravidla, taktéž není určeno, kdo pravidla utváří a kdo je má respektovat. Nejsou závazná a vznikají nahodile. Nejsou jasné normy a vůbec jejich existence. Anarchii můžeme řadit jako období volné výchovy, výchova *laissez-faire* („nechat být“), nebo permisivní výchově.

1.2 Typologie rodin

V dnešní době lze charakterizovat více typologií rodin, které jsou většinou děleny svou rozdílností do kategorií a to podle strukturální a strategických vzorců. Celkem jsou identifikovány do tří základních vzorců, které jsou popsány následovně:

- Uzavřený rodinný systém – jsou pro něj jasně stanovené struktury, vztažnými body pro řád a změnu jsou stálá energie, rigidní prostor a pravidelný čas.
- Otevřený rodinný systém – Relativně pevné interakce vycházející z řádu a jejich změn, stále vyvíjejících se struktur rodiny, součástí otevřeného rodinného systému je pružná energie, proměnlivý prostor, a měnící se čas.
- Náhodný (nepravidelný) rodinný systém – všechny struktury tohoto vzorce jsou velmi nestabilní, je pro něj typické nefungující energie, nestálý čas a rozptýlený prostor. (Sobotková, 2012, s. 52 – 53).

Oblast typologie rodin má zejména za účel utřídit proměnlivé oblasti a slouží především k didaktickým účelům. Za každou typologií rodiny, bychom měli sledovat její jedinečnost

a neopakovatelnost každého rodinného systému. Ani jednu kategorií nemůžeme zařadit k takzvanému „čistému“ typu, protože je předpoklad pro jiné existující neidentifikované kategorie typologií rodin. Tudíž vzniká řada smíšených nebo přechodových typů rodin. (Sobotková, 2012, s. 52 – 53).

Již v antice měla rodina své typologické členění a to v podobě otrokářské společnosti. Muž byl považován jako patriarcha, jeho žena a společné děti otroci, služebnictvo ale i půda. Postupem času dějin nastal, co se týká v chápání rodiny, značný posun. Jako další členění typologie rodiny uvádí autorka (Kratochvílová, s. 87 – 88) v následujících kategoriích:

1.) Rodina úplná

- Harmonická
- Disharmonická
- Konsolidovaná

2.) Rodina neúplná

- Rodina bezdětná
- Rodina vdovců
- Rodina rozvedených rodičů s dětmi
- Rodina svobodné matky

Z hlediska typologií rodin se také dále člení podle plnění funkcí a to následujícím způsobem:

- Funkční – zde jsou naplňovány všechny funkce rodiny.
- Afunkční – vyskytuje se zde omezení kultivace a podnětů.
- Dysfunkční – je pro ně typickým znakem negativní vliv rodičů, můžeme zde uvést například protekcionistickou rodinu, perfekcionalistickou rodinu, přetíženou rodinu, nezralou rodinu, příliš ambiciózní rodinu a podobně.

Je tedy velmi důležité pro dítě vytvořit vhodný rodinný systém, který by naplňoval všechny funkce a tím mělo dítě stabilní pocit lásky, bezpečí, jistoty a jiné.

1.3 Mateřská škola

„Školským zákonem (2004) se stává předškolní vzdělávání legislativní součástí systému vzdělávání v České republice. Představuje počáteční stupeň veřejného vzdělávání organizovaného a řízeného požadavky a pokyny z MŠMT.“ (Kořátková, 2014, s. 101)

Za hlavní účelovou funkci mateřské školy je dle Bečvářové (s. 147, 2003) považováno cílevědomě orientovaný, dobře organizovaný pedagogický proces, jehož výsledky se co nejvíce přibližují stanoveným cílům. Ostatní funkce jsou hlavnímu cíli spíše podřízeny, ale patří mezi podpůrné funkce. Mateřská škola musí vytvářet také, co se týká oblasti řízení vhodné tyto podmínky:

- Materiálně – technické
- Životosprávní
- Psychohygienické
- Organizační
- Personální
- Spoluúčast s rodinou, partnery

Předškolní vzdělávání by mělo být maximálně přizpůsobeno dítěti a to po stránce vývojové, kognitivní, emocionální, sociální. V poslední době se setkávám stále častěji s označením, že mateřská škola je veřejná služba, která je zaměřena:

- Dítě - za účelem rozvinout ho ve všech oblastech osobnosti.
- Rodinu - s cílem začlenit dítě do jeho generační skupiny a společnosti, a taktéž ho profesně interesovat.
- Společnost - každého jedince připravit k soužití mezi lidmi, a být k prospěchu celé společnosti. Tedy mateřská škola je první instituce, se kterou se dítě setkává. (Kořátková, 2014, s. 108)

Mateřská škola je první institucí, ve které se dítě setkává se svými vrstevníky. Vytváří se prvotní přátelství, společně se pouštějí do her, smějí se, prožívají radosti. Ale taktéž je to období prvních hádek, konfliktů a také sporů například o hračky. Socializace je tedy významným procesem, kterým si dítě předškolního věku prochází. Socializaci lze definovat

dle Jandourka (2007, s. 220) následovně: „*Proces, kterým se jedinec začleňuje do sociální skupiny, přičemž si osvojuje normy ve skupině panující, její hodnoty, učí se sociálním rolím spojených s určitými pozicemi a dalším dovednostem a schopnostem.*“

2 VZTAHY MEZI MATEŘSKOU ŠKOLOU A RODINOU

Mezi základní klíčové oblasti pro dobrý rozvoj školy je vybudování kvalitních partnerských vztahů. Velmi dlouho se nepovažovalo za důležité řešit vztah mateřské školy a rodiny. Rodiče se především snažili o připravenost dítěte do školy, probíhaly spíše jednostranné přenosy informací a poskytování rad pedagogů. Rodiče neměli příliš možností zasahovat do vnitřního chodu mateřské školy. V poslední době se začala situace razantně měnit a začíná se mluvit o tom, že rodiče jsou rovnocennými partnery, klienty, aktéry, kteří se mohou podílet a být aktivními účastníky na životě školy. (Rabušicová, 2004, s. 9)

Bečvářová (2003, s. 102) prezentuje, že celková image školy a její efektivní vzdělávání, má nepostradatelný vliv na vztah rodičů a všech pracovníků. Aby mohl probíhat fungující a kvalitní vztah, je zapotřebí aby se splňovaly tyto podmínky:

- Vstřícnost
- Otevřenost
- Vzájemná důvěra
- Oboustranná podpora

Škola a rodina je součástí určitých sociálních kultur, které vstupují do vzájemných vztahů. Sociální interakce, které se vytváří mezi školou, rodinou, pedagogem a učitelem nevznikají samoúčelně. Hlavním úkolem ve spolupráci s druhou stranou je vzájemné naplňování potřeb. (Rabušicová, s. 105 -106, 1996)

Aby vztah mezi školou a rodinou mohl být úspěšný, je zapotřebí, aby splňoval tyto klíčové podmínky. (Pohnětalová, s. 24, 2015)

- Úkoly vzdělávací (všeobecný přehled, znalosti, dovednosti)
- Úkoly v oblasti morální a osobnostní výchovy
- Úkoly v oblasti praktických dovedností patřící k životu

2.1 Rodič ve vztahu k mateřské škole

Rodiče ve vztahu k mateřské škole přejímají hned několik rolí. Jsou to tedy určité pozice, které jsou rodičům přiděleny ve vztahu k mateřské škole. Nejedná se o roli jako sociální status, ale je vázán ve smyslu osobně prožívaných aktivit a to zejména v osobních interak-

cích. Jde tedy o způsoby uspořádání vztahů školy a rodiny a jejich vzájemných sociálních interakcích.

Rabušicová (2004, s. 33- 39) se ve své knize zabývá čtyřmi základními variantami, ve kterých mohou rodiče vůči škole vystupovat. Jedná se o roli klientskou, partnerskou, občanskou a roli rodiče jako problému.

1.) Rodiče jako zákazníci (klienti) - Na tento rodičovský model můžeme nahlížet ze dvou pohledů. V prvním případě **učitelé ve škole jsou odborníky** na poskytování služeb. Vědí nejlépe jak si získat a pečovat o zákazníky, jak užitečně dělat svou práci. V druhém případě **rodiče jsou odborníky** v oblasti výchově a vzdělávání svých dětí, oni sami vědí jaké přístupy a služby mají vyžadovat od školy. Rodiče mají právo vybrat si z následujících možností participace:

- Aktivně se zapojit do managementu školy a mít bezprostřední vliv na rozvoj školy.
- Mít možnost vyjádřit své potřeby a požadavky.
- Akceptovat to co je nabízeno, vložit se do rukou specialistů, čímž vyjádří svou naprostou loajalitu.

2.) Rodiče jako partneři - tento výraz patří mezi nejčastěji používaný. Znamená rovnoprávný vztah pro obě strany, tedy vzájemné uznání, které má významný vliv a přínos partnera pro rozvoj dítěte. Učitelé se snaží potlačit svou roli odborníka a snaží se přijímat pohledy ze strany rodičů jako obohacující zdroj pro svou práci. I když rodiče nejsou v žádném směru vzdělání, mají přece jenom s výchovou vlastních dětí největší zkušenost a znají je nejlépe. Ve vztahu ke škole se také mohou rodiče dostávat do role **výchovných partnerů** (jednotlivec nebo skupina, jednající v zájmu dítěte) nebo **sociální partner** (jednotlivec nebo skupina zainteresovaná do vztahu se školou za účelem a v zájmu rozvoje školy jako instituce). Jedním z indikátorů pro efektivitu školy je dobrá komunikace a spolupráce s rodiči.

3.) Rodiče jako občané - Tento vztah je vymezován jako klasický vztah mezi občany a státními institucemi, přičemž rodiče uplatňují svá práva a své odpovědnosti vůči škole. Rodičovská práva jsou podmíněna a založena na aktivitě. Je zde velmi dů-

ležité v jakém stavu se „občanství“ a ve které zemi se nachází, jak je chápáno a jaké podmínky jsou sestaveny pro umožnění občanských aktivit.

4.) Rodiče jako problém - Tento přístup je odvozen spíše z živé reality škol. Jedná se o celkem tři skupiny rodičů. Mezi první můžeme zařadit „**Nezávislé**“ - rodiče komunikují s pedagogem minimálně, kontakt se školou udržují pouze na formální stránce. Školní výsledky svých dětí pozorují spíše zprostředkovaně a s větším odstupem. Rodinné hodnoty mohou být postaveny jinak, než takové jaké je předává škola. Proto rodič nemá větší potřebu se školou spolupracovat. Jako druhou skupinu můžeme označit rodiče „**Špatné**“. Obvykle nemají žádný zájem o výchovu a vzdělávání svého dítěte a nemají zájem ani nepodporují dítě v učení. Zpravidla projevují nezájem se informovat o způsobech práce školy a její pedagogické koncepci. Často se jedná o rodiny, žijící na okraji společnosti nebo rodiče mající problém (alkoholici, nemocní, workoholici), ale i rodiny z odlišného kulturního prostředí. Třetí skupinu označujeme „**Snaživí rodiče**“ - velmi se snaží komunikovat s pedagogy, zapojují se do aktivit školy. Dávají najevo podporu školy. Mohou být ale i v některých případech problémem školy a to vtom smyslu, že se snaží například získat výhody pro své dítě, nebo snahu o nadvládu nad školou.

2.2 Faktory podporující vztah a spolupráci

Vztah rodiče a školy je významným ukazatelem kvality výchovně vzdělávacího zařízení a práce konkrétního pedagoga. Kvalitní vztah a spolupráce je založena:

- Dobré komunikaci
- Dostatečnému přenosu informací vhodným způsobem
- Dostatku prostoru pro spolupráci
- Vytváření přátelského vztahu
- Podporování a nabízení účasti na životě třídy a školy
- Společně tvořit a ukázat, že rodina a škola je jeden tým

Vztah a spolupráci mezi rodičem a mateřskou školou ovlivňuje řada faktorů a to zejména:

Profesionalita – Pedagog je chápán jako odborník ve své profesi. Poskytuje poznatky, které se snaží předávat moderními způsoby. Dokáže děti vhodně motivovat, podněcovat a vyvíjet aktivitu. Dítě se projevuje tím, že je spokojené a tento pocit přenáší na své rodiče. Rodiče tyto pedagogické dovednosti uznávají a přistupují s tímto dobrým míněním v každém vzájemném kontaktu. Za profesionalitu učitele považujeme také to, jaké dává možnosti rodičům do zapojení se do života třídy, přičemž iniciativa je na něm. Pedagog vysvětlí, jaké mají rodiče možnosti na podílení se aktivit, zapojení do výuky, taktéž si ujasní práva, povinnosti a pravidla rodičů.

Vhodná komunikace s rodičem – Jako významný faktor ovlivňující vztah a spolupráci je právě komunikace, která by měla probíhat oboustranně ve snaze o dobro dítěte. Informace by neměly probíhat pouze párkrát do roka a to zejména během třídních schůzek. Je vhodné předkládat výtvary, pracovní listy, připravené poznámky podložené fakty. Učitel má stejný zájem jako rodič a chtějí poznat a informovat se, co se dítě naučí.

Optimismus a pozitivní postoj – Komunikovat s rodiči v optimistickém duchu, projevat aktivní a pozitivní postoj k dítěti, vyjádřit radost z úspěchů, které dítěte dokáže. Pro rodiče je velmi důležité, aby měli jistotu, že to s jejich dítětem myslíte dobře. Důležité je také nestresující prostředí. Nesnažit se na rodiče vyvíjet nátlak, že s nimi potřebujete hovořit o jejich dítěti. I neformální postoj může pomoci rodičům vyjádřit případné problémy, které s dítětem mají doma. V této situaci může sám učitel naznačit nebo navrhnout možná řešení na co by se mohli rodiče zaměřit.

Vstřícnost – Je třeba zdůraznit, že pedagog není administrátorem a úředníkem v nějaké instituci, který by byl nepříjemným k předem se kořícím žadatelům v roli rodičů. Zejména mu jde o příjemnou spolupráci právě mezi školou a rodičem. Pedagog by měl nabízet pomoc v případech studijních problémů dítěte. Měl by se zajímat také o rodinné prostředí dítěte, jeho zázemí, a také vědět zda se mu rodiče dostatečně věnují. (Čapek, 2013, s. 18-19)

Mezi faktory, které podporují vztah a spolupráci, můžeme zařadit také osobnost ředitelky (učitelky). Ředitelka uplatňuje odpovídající styl řízení v rámci charakterových a osobnostních dovedností, kvalitních odborných znalostí. Je důsledným a zásadový tvůrcem kolekti-

vu, jde za příklad svým spolupracovníkům, které tím strhává k potřebné spolupráci. (Bečvářová, 2003, s. 150)

2.3 Limity ve vztahu mateřská škola a rodič

Čapek (2013 s. 20-21) ve své publikaci zachycuje také limity ve vztahu mateřské školy a rodiče, které ovlivňují vzájemné působení. Avšak není potřeba mít z rodiče strach, ale naopak ho brát a chápat jako spojence, který právě může pedagogovi výrazně pomoci. Vztah a spolupráci se školou může limitovat řada faktorů a to zejména:

- Nedostatek času ze strany rodičů navštěvovat častěji školu a tím pádem se i podílet na vzájemném rozvoji partnerských vztahů.
- Riziko exkluzivity, kdy (prozatím pasivní) rodiče se domnívají, že skupina rodičů, která má pozitivní a aktivní vztah ke škole má větší výhody a může těžit z dobrých vztahů. Tyto předsudky mohou (prozatím pasivní) rodiče odrazovat.
- Řešení takzvané „genderového rozdílu“ kdy při vzniklém konfliktu matka dítěte pošle do školy situaci řešit otce, který má v učitelce vzbudit pocit autority ve vztahu k ženám.
- Přílišné zatížení ze strany učitelů se mohou projevit například v nepřipravenosti na třídní schůzku, tato situace může ovlivnit doposud vstřícný vztah na neutrální postoj rodičů k horšímu.
- Nedostatek informací a nepřipravenosti v oblasti spolupráce, zejména vysokoškolské studium připravuje pedagogy na komunikaci s rodiči a dětmi.

Za pramen, který může omezovat vztah a následnou spolupráci může vyplývat učitelská lhostejnost vůči rodičům svých dětí a to následovně:

- Učitelé nevnímají rodiče jako své partnery a jsou zvyklí pracovat bez nich. Dále je neberou jako součást k obohacení a zkvalitnění práce k jejich dítěti.
- Neberou v povědomí všechny faktory, které by mohly podpořit vzájemnou spolupráci.
- Učitel se cítí být v ohrožení, pokud rodič vstoupí do dění ve škole.

- V pracovní smlouvě nemají jasně definovanou povinnost jak s rodiči rozvíjet spolupráci.
- V současné době se cítí být pod tlakem - používání nových vyučovacích metod, inovace vyučovacích metod. (Majerčíková, 2012, s. 39 – 40).

Za limit ve vztahu rodič a mateřská škola dle Pohnětalové (2015, s. 26 – 27) může být také považována velmi úzká vazba. V konečném důsledku může nastat omezení jedné ze zúčastněných stran. V této chvíli může dítě v tomto důsledku přicházet o cenné podněty, které má za úkol specificky právě škola. Například v oblasti samostatnosti, socializace, zodpovědnosti. Může být narušena přílišnou blízkostí a návštěvností rodičů instituce. Tento fakt může významně ovlivnit samostatný rozvoj osobnosti. Škola je právě proto socializační institucí, že je odlišná než rodina a patří mezi jednu z nejdůležitější. Přílišná těsnost a vazba rodičů může mít velký vliv také na autonomii učitelů. Může zde nastat situace, kdy učitel ztrácí svoji exkluzivitu a autoritu. V opačném vztahu mohou i rodiče pociťovat přílišnou tělesnou vazbu se školou, která přechází až k diskriminaci. Často i učitelé mohou vycházet z představy o tom, jací rodiče jsou a co chtějí.

3 SPOLUPRÁCE MEZI MATEŘSKOU ŠKOLOU A RODINOU

Pojem spolupráce lze podle Kasíkové (2009, s. 11- 13) charakterizovat z pohledu sociálně psychologického, jako pozitivní vzájemnou závislost lidí v tom smyslu, že lidé jsou v úkolových situacích bezpodmínečně na sobě závislí, aby dokázali splnit určitý cíl. Jestliže úkol splní člověk jako jednotlivec, pak jej mohou dosáhnout i druzí jako skupina.

Každý stupeň vzdělávání má své specifika v oblasti spolupráce a také vztahů. Obvykle platí, že čím vyšší stupeň vzdělávání dítě absolvuje respektive čím je starší, tím méně rodič kooperuje se školou. Specifika spolupráce mateřské školy s rodinou je založen na velmi silném a intenzivním vztahu učitel a rodič (jakožto zákonný zástupce), dítě – dítě. Je faktem, že na žádném jiném vzdělávacím stupni (školní soustavě), neprobíhá tak intenzivní kontakt učitele a rodiče dítěte v podobě každodenní možnosti komunikace s učitelkou. Dochází k předávání velkého množství informací a dostatek prostoru se informovat, podporovat a hledat možnosti spolupráce, jak se zapojit do činností školy. Dennodenní styk s prostředím školy a možnost se podílet na jeho zdokonalování. Vztah mezi mateřskou školou a rodinou staví silné citové základy už při nástupu a adaptaci dítěte na nové prostředí a podmínky školy. (Majerčíková, 2012, s. 35 – 36).

3.1 Legislativní základ spolupráce mateřské školy a rodiny

Spoluúčast a vytváření vztahů na výchově a vzdělávání dětí rodičů je považováno za velmi významnou oblast vzdělávací politiky (**Školský zákon č. 561/2004 Sb.**) Během posledních let prošel vztah mezi školou a rodinou hned několika změnami, které jsou stanoveny a charakterizovány v oficiálních dokumentech a ve školních vzdělávacích programech. Například v Bílé knize (2001) je chápána spolupráce jako významný a důležitý faktor výchovy a vzdělávání vlastních dětí. Rodiče jsou chápáni jako rovnocenní partneři, kteří mají možnost být aktivními spoluúčastníky života školy.

Aby spolupráce byla funkční, je zapotřebí znalost v oblasti pravomocí, která velmi úzce souvisí s mírou odpovědnosti všech zúčastněných. Dle zákona o rodině (§ 32 odst. 1, Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění), který stanovuje, že rozhodující úlohu ve výchově mají rodiče.

Podle (RVP PV, 2016 s. 17) je spoluúčast rodičů na předškolní vzdělávání vyhovující tehdy, kdy naplňuje tyto oblasti:

- *„Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.*
- *Učitelé sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.*
- *Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, podle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projevili zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.*
- *Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.*
- *Zaměstnanci školy chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejich svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.*
- *Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.“*

Mateřská škola vychází v souladu s RVP PV a respektuje zájmy a potřeby rodičů. Během svého působení se pozitivně a aktivně opírá o spolupráci s rodiči, která je velmi důležitým prvkem. Je prioritně zodpovědná za výchovu dítěte, partnerské vztahy, vzájemný respekt a ovlivňování podle stanovených norem. Tím pádem vzniká trvalá kvalitní oboustranná, otevřená komunikace a spolupráce s rodinou. Součástí vztahu a spolupráce je také udržování vnějších partnerských vztahů se zřizovatelem, odborníky, základní školou a sponzory. (Bečvářová, 2003, s. 150).

3.2 Formy spolupráce mateřské školy a rodiny

Spolupráce mateřské školy a rodiny mohou mít různé formy realizace. V určitých oblastech by byla možnost návrhu na jejich zlepšení. Nejčastěji jsou realizovány tyto formy spolupráce ve vztahu rodič a mateřská školy:

- Celkové přivítání rodičů – má velký význam po celou dobu docházky dítěte do mateřské školy.
- Písemná zpráva – bývá minimálně dvakrát v průběhu školního roku, informace týkající se dítěte a možné vyjádření ze strany rodičů.
- Škola jako výchovný institut ve vztahu partnerství rodičů – působení pedagoga by mělo být v zájmu a přání rodičů.
- Návštěvy v rodinách – pouze ve výjimečných případech.
- Individuální konzultace – možnost setkání rodiče s pedagogem za účelem informování se o dítěti.
- Pololetní třídní schůzky – jejich realizace minimálně dvakrát do roka, informovat rodiče o připravovaných akcích mateřské školy, přiblížit rodičům možnost jak dítěti pomoci ve výchovně vzdělávacím procesu.
- Respektování přání rodičů – u případného rozporu s rodiči týkající se dítěti, snažit se naleznout kompromis a možná řešení.
- Sdružení rodičů – nejen v zájmu financí, ale k vytvoření efektivních vztahů mezi rodiči a pedagogem.
- Rada školy – zapojení se rodičů do aktivit školy.
- Školní publikace – informovanost rodičů týkající se aktivit školy, například formou časopisu, leták a podobně.
- Právo rodičů týkající se vidět záznamy o dítěti, například na individuálních konzultacích. (Čapek, 2013, s. 28)

V porovnání uvedeným výše zahrnuje do forem spolupráce Lažová (2013, s. 25 – 31) třídní schůzky, e – mail, webové stránky školy, společné akce, provozní záležitosti, nástěnky. Nyní si jednotlivé formy blíže specifikujeme.

- **Třídní schůzky** - již prvotní dojem vytváří projev ředitelky mateřské školy. Je také zapotřebí se na začátku školního roku dohodnout, jakou by rodiče uvítali formu předávání informací. Taktéž se jim časově a termínově přizpůsobit. Již tento fakt má velmi významný vliv na dobrou spolupráci. Je důležité vytvořit příznivou, přátelskou atmosféru, aby rodič nepřenesl negativní dojem na své dítě, protože právě děti přebírají negativní dojmy, pocity a názory od svých rodičů velmi snadno. Také je zásadní, aby se učitel důsledně připravil na třídní schůzky, a zároveň se rodič orientoval a chápal informace, dále měl možnost říct svůj názor, co mu vadí a případné návrhy na zlepšení. To právě rodiči dá pocit důležitosti a pro nás může být zdrojem nových nápadů a případných řešení problémů, které nás nenapadly.
- **E – mail, webové stránky školy** - co se týká této formy spolupráce, je to velmi účelný komunikační prostředek. Jednak je to rychlý zdroj přenosu informací, ale taktéž velmi důležitá forma spolupráce. Je ale nesmírně významné, aby nenahrazovaly osobní kontakt rodiče a učitele. Slouží jako komunikační kanál, který usnadňuje organizaci a celoplošného informování. Rodič se také může být srozuměn o stravování dítěte v podobě umístění jídelníčku na webových stránkách dané školy. Velký pozor se musí dát v oblasti zveřejňování jak osobních dat, fotografií či emailových adres. Bez souhlasu majitele nesmíme zveřejňovat ani jednu z výše uvedených oblastí.
- **Společné akce** - společné akce mateřské školy jsou jakýmsi vrcholem spolupráce. Jsou ve velké oblibě jak už mezi dětmi, tak rodiči a učiteli. Vytváří se zde nezapomenutelné chvíle a zážitky, které si mnohdy děti zapamatují po celý život. Děti také rády představují své rodiče učitelkám. Součástí společné akce je pochopitelně aktivní zapojení rodičů do programu. Jistě by nebylo účelné, aby celou akci připravily pouze učitelky, protože právě rodiče mohou vnést do společné akce nový inovativní nápad. Mohou dále přispět k pohoštění, organizaci, apod. Proto je důležité, aby učitelky motivovaly a aktivně zapojovaly rodiče do realizovaných akcí. Během školního roku se konají mnohé akce, mezi nimi patří například besídky, vánoční dílny, keramika a jiné.

- **Provozní záležitosti** - Mnozí rodiče mají možnost konzultačních hodiny, během kterých se zabývají právě individuálními dotazy. Je proto nezbytné, aby se tyto termíny dodržovaly. Rodiče tak mají dostatek prostoru na dotazy a možnost se informovat na dítě. Nicméně pokud i učitel se potřebuje vyjádřit k dítěti, je vhodné, aby rodič respektoval tento požadavek. V poslední době ve větší míře učitelky často dávají osobní kontakt na mobilní telefon rodičům. Tento fakt není zcela v pořádku.
- **Nástěnky, vývěsky** - Občas jsou na nástěnkách či vývěskách informace, které působí přílišně poučně a „přechytrale“. Je však otázkou jestli pro rodiče tyto informace jsou přínosné a zda je vůbec čtou. Rodiči by spíše přispělo, kdyby měl na výběr, zda si článek vezme k přečtení domů, kde má větší prostor o něm popřemýšlet. Co se týká nástěnek dětí, rodiče jsou potěšeni, že mohou vidět výrobek svého dítěte. Je však otázkou, zda nedochází ke srovnávání dětí.

3.3 Druhy komunikace mezi mateřskou školou a rodinou

Komunikace je nedílnou součástí pedagogické profese. Pedagog během dne komunikuje nejen s dětmi, ale i s rodiči. Aby docházelo ke správnému přenosu informací, měl by si povídat také se svými nadřízenými, kolegy. Hlavním cílem komunikace je nejen přenos informací, ale jde především o jejich sdílení. Cílem a obsahem komunikace může být cokoliv, ale význam, který se snažíme předat a k němuž míříme, může být naprosto odlišný. Pedagog jako profesionál by měl znát a umět navázat kontakt s lidmi, se kterými je ve spolupráci ať už je to dítě, rodič nebo kolega. (Informatorium, září 2013 s. 12.)

Je mnoho definic vztahující se k termínu komunikace. Čapek (2013, s. 127) charakterizuje komunikaci následovně: „*Komunikace je proces, vytváření významu mezi dvěma nebo více lidmi a důležité je pro ni to, kdo říká co jakým kanálem, komu a s jakým účinkem*“. Uvádí také, že je důležitým indikátorem, zda vedeme komunikaci:

- **Suportivně** - Je založena na aktivním naslouchání, jsme empatičtí, spolupracujeme a dokážeme se vyladit směrem k druhému.
- **Defenzivně** - Nesnažíme se pochopit druhého, komunikace je často vztahovačná a neosobní, vidíme problémy jen jednostranně, jsme v neustálém střehu, chytáme se za slovo, protože sledujeme permanentní význam. Vyznačuje se také tím, že argumenty jsou nafouknuty do absurdnosti.

Komunikační vztah může být rozdělen do dvou skupin a to komplementární a symetrický, který je popisován následujícím způsobem:

- **Komplementární** - Vztah je založen na vztahu, ve kterém se partneři vzájemně doplňují, především na ose submise a dominance. Vztah vzniká mezi školou a rodičem (zákazníkem), který je postaven do dominantní role, kdy přijímá informace, ale neposkytuje je. Oproti tomu submisivní role je vůči škole „špatný“ a v jistém ohledu snaživý.
- **Symetrický** - Vztah se vyznačuje, že se zrcadlí a vzájemně se doplňují – především na ose dominance a submise.

3.4 Chyby v komunikaci

Během komunikace s rodiči vidíme možný zdroj problémů právě v nedostatečné komunikaci nebo taktu, osobního přístupu, tolerance, pochopení a podobně. Je velmi důležité případnou stížnost, nebo určitou nevoli ze strany rodičů v klidu vyslechnout. Nechat si dostatek prostoru pro zjištění konkrétního stavu věci. Je to základní předpoklad pro dobrou komunikaci. Autorka Prekopová (2010, s. 40) sděluje: „*Chybám se nelze vyhnout. A je to tak dobře. Není však třeba dělat zbytečné chyby.*“

Kontakt rodičů a učitelky se vytváří prostřednictvím komunikace. Dochází k přenosu „běžných“ situací. Nekvalitní komunikace navozuje pocit nerovnoměrného vztahu, občas staví rodiče do pozice podřízenosti, což není vhodné pro rozhovor o dítěti, jeho vývoji a občas i o vzdělávacích problémech. Proto je velmi důležité než si začneme s rodiči vést rozhovor připravit vhodné prostředí a atmosféru, kde se bude komunikace odehrávat. Mezi typické problémy, které mohou zapříčinit, chyby v komunikaci popisuje Informatorium z pohledu matek (2008, s. 12) následujícím způsobem:

Problém s místem pro rozhovor – není vhodným prostředím šatna nebo prostor při přebírání dětí pro řešení problémů jak už kázeňských, vývojových nebo vadě řeči a jiné. Proto je vhodné předem se připravit a zajistit dostatečně vyhovující prostředí. Kde bude klidnější prostor pro komunikaci. I když se snaží pedagog hovořit tiše a snaží se respektovat soukromí, což ale před plnou šatnou rodičů, nelze zaručit, že neslyší nic než to, co je učeno přímo jemu.

Prezentace pouze na webových stránkách – I přesto že je to novodobý trend, občas vedení mateřské školy zapomíná, že mnozí z rodičů nemají přístup k internetu. Proto je nadále důležité vyvěšovat provozní záležitosti na nástěnky nebo vývěsky. Zde lze uvést příklad, kdy o připravovaném výletě je informovaná z webových stránek celá školka, ale i tak se může čekat na jednoho opozdilce, jehož rodiče nevěděli, že se jede na výlet díky nepřístupnosti k internetu.

Mezi chyby v komunikaci „rodič a učitel“ uvádí Čapek (2013, s. 131 – 134) například tyto:

- Na základě vlastních zkušeností přiřazovat vlastnosti. To znamená, že rodič na základě z vlastní zkušenosti, například z minulosti se školou, mísí své vnímání situace. Učitelé mají zase své zkušenosti, takže občas předpokládají, že rodiče ví, o čem mluví.
- Jako další možné úskalí můžeme zařadit přílišnou terminologii, kterou rodiče nemusí pochopit, tak jak ji myslí pedagog.
- Zařazujeme zde také rozdílné chápání kontextu. Může se týkat charakteristiky komunikace. Po ukončení rozhovoru, si pedagog může pokládat otázky, typu mohl jsem to sdělit jinak. Naopak rodič si může říct, myslel jsem, že semnou bude mluvit víc otevřeně.
- Goffmanova teorie hraní rolí je také častým komunikačním problémem. Protože pedagog hraje roli pedagoga, který je ten chytrý, má pravdu, poučuje, vysvětluje, objasňuje. Rodič je jako zástupce dítěte, který je neznalý, má tedy jen naslouchat a poučit se.

Je tedy velmi důležité, aby komunikace a vztah mezi mateřskou školou fungovaly, protože poté se promítají do kvality spolupráce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 SPOLUPRÁCE MATEŘSKÉ ŠKOLY S RODINOU POHLEDEM RODIČŮ

4.1 Cíle výzkumu

V dnešní době je spolupráce rodiny a mateřské školy mnohem více diskutovaná a realizovaná a má také svůj legislativní základ. Na spolupráci je kladen mnohem větší důraz, než tomu bylo v minulosti. Každý rodič má na vzájemnou kooperaci rozdílný a osobitý pohled. Proto byl cíl výzkumu bakalářské práce zaměřen na spolupráci rodiny a mateřské školy právě z pohledu rodičů. Hlavními cíli, které byly stanoveny pro tuto práci, bylo zjistit, co pro rodiče znamená spolupráce. Popsat, jak si rodiče spolupráci představují. Vyjádřit, jaký mají rodiče názor na úroveň spolupráce právě s Mateřskou školou Pozlovice, ve které byl výzkum realizován. Výsledkem tohoto šetření bylo sestavení návrhu na zlepšení stávající spolupráce právě z vyplynulých výpovědí respondentů.

4.2 Forma a metoda výzkumu

Jako výzkumnou metodou bylo zvoleno polostrukturované interview. Gavora (2000, s. 110) charakterizuje interview jako: „*Výzkumnou metodu, která umožňuje zachytit nejen fakta, ale i hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů.*“ Typickým znakem pro kvalitativní výzkum je zejména porozumět lidem a událostem v jejich životě. Interview se zaznamenává nejčastěji formou audiozáznamu, jakož to bylo i v případě mé práce. Nezbytností pro konání této metody je vyjádření respondenta se souhlasem pro nahrávání realizujícího interview. (Gavora, 2010, s. 186).

Podstata kvalitativního výzkumu je deskriptována jako široký rozprostřený sběr dat, bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Zejména jde o hloubkové a kontextuálně zakotvené prozkoumání konkrétního obsáhle definovaného jevu a přinést o něm maximální množství informací. Logika kvalitativního výzkumu je induktivní. Teprve po nasbírání a práci s daty výzkumník pátrá po pravdivostech, které se v těchto datech vyskytují. Formuluje předběžné závěry a hledá pro ně další oporu v datech. Hypotézy nebo teorie vzniklé na základě kvalitativního výzkumu nelze zobecňovat. Jsou platné pouze pro vzorek, s kterým byl výzkum realizován. (Švaříček a kol., 2007, s. 24).

Výše uvedená literatura byla inspirací pro tvorbu otázek komponovaných v rozhovoru. Otázky byly členěny na základní, specifické a tazatelské. První otázka „warm-up“, měla navodit uvolněnou atmosféru a jejím účelem bylo rozpoutat prvotní myšlenky, pocity a vzpomínky. Dále byly otázky sestaveny a charakterizovány dle cílů, které byly stanoveny výše. Data z rozhovorů byla analyzována skrze techniku otevřeného kódování, kdy text byl „rozbit“, konceptualizován a následně složen novým způsobem. Nejdříve byla zvolena technika „tužka v ruce“, kdy analyzovaný text byl rozdělen na jednotky, kterým byl přidělen kód. Ve výzkumu byly použity také kódy „in vivo“. Z následného vytvořeného seznamu kódů bylo zahájeno systematické vytváření kategorií na bázi podobnosti kódů. Pro další práci s daty byla zvolena technika „vyložení karet“, kdy na základě seznamu kategorizovaných kódů vznikl uspořádaný text, který převyprávěl všechny kategorie, které byly vytvořeny. (Švaříček, s. 226, 2007).

4.3 Místo výzkumu

Výzkum byl zaměřen na Mateřskou školu Pozlovice, ve které se také realizoval. Výběr této mateřské školy jsem zvolila proto, že jsem ji navštěvovala již jako dítě a nyní jsem jedním z pedagogického kolektivu. V mateřské škole vždy panovalo velmi příjemné školní a pracovní klima a výzkum bakalářské práce byl vřele uvítán. Zmiňovaná mateřská škola je dvoupodlažní a obsahuje tři třídy – Rybičková, Motýlková, Ptáčková, kde jsou děti rozděleny dle věku. Budova je umístěna uprostřed Městysse Pozlovice, který je také jejím zřizovatelem. Současnou ředitelkou mateřské školy je Daniela Linhartová. Celkový počet zaměstnanců je 15, z toho 6 pedagogů. K mateřské škole náleží velká zahrada vybavena moderními prvky. Blízké sepětí s přírodou dává možnost zkoumat její krásy a zákonitosti v okolí MŠ v každodenních činnostech. Kromě prostorné zahrady plné rostlin a stromů lze využívat i sportovní hřiště s umělým povrhem před budovou. Kapacita zařízení je dle zřizovací listiny 90 dětí. V letošním školním roce 2016/2017 navštěvuje toto školské zařízení celkem 89 dětí. V průběhu školního roku mateřská škola organizuje velké množství akcí, ať už to zahrnuje dýňové slavnosti, vánoční tvoření, besídky ke dni matek a mnoha dalších. Proto si také zakládá na uplatňování podílů rodičů na vzdělávání v mateřské škole následujícím způsobem – usiluje o partnerské vztahy s rodiči, umožňuje se účastnit na tvorbě programu školy, zajišťuje průběžné informace o jejich dětech. Hlavní filosofií tohoto zařízení je vytvořit mateřskou školu rodinného typu s úzkými vazbami na rodinu.

4.4 Výzkumný vzorek

Výzkum, jak již bylo zmíněno, byl realizován v Mateřské škole v Pozlovicích se souhlasem paní ředitelky Daniely Linhartové. Interview se odehrávalo v prostředí konferenční místnosti v budově školy. Vybraní participanti byli osloveni nejen mým osobním dotazáním, ale i na základě krátkého informačního listu. Výzkumný vzorek byl zaměřen na rodiče z různých socio-ekonomických poměrů s cílem zjistit, jak přistupují ke spolupráci s mateřskou školou. Jaké formy spolupráce upřednostňují ať už to finanční nebo například fyzickou pomoc a spolupráci. Je nutno dodat, že všichni oslovení participanti velmi ochotně poskytli interview v rámci jejich volného času. Za zmínku také stojí, že oslovenou skupinou byly matky, jelikož ty s pedagogy komunikují a spolupracují nejčastěji. Mezi vybrané participantky patří dle výkonu povolání úřední pracovnice, uklízečka, pokojská, matka na MD a právnička u nejvyššího soudu. Aby výpovědi nebyly pouze z jedné třídy mateřské školy, požádala jsem různorodě rodiče z každé třídy této školy. Pro zachování anonymity rodičů a tím spojenou etikou výzkumu, jsou participantky označeny čísly a v každém rozhovoru je důsledně upozorněno, že jejich výpovědi budou použity pouze v rámci bakalářské práce a nikde nebudou zveřejněny. Každý oslovený rodič vyjádřil hlasitý souhlas s nahrávkou rozhovoru na audiozáznam. Nedílnou součástí příloh je také protokol se souhlasem paní ředitelky Daniely Linhartové, která umožnila realizovat výzkum v Mateřské škole v Pozlovicích.

4.5 Zpracování dat – analýza polostrukturovaného interview, interpretace dat

Polostrukturované interview bylo složeno z otázek specifických, základních a tazatelských, (Švaříček, s. 162, 2007) následně byly pokládány otázky doplňující, rozšiřující a taktéž vznikly i neplánované otázky. Interview bylo zahájeno takzvanou otázkou „warm-up“, která měla uvolnit atmosféru a navodit příjemné klima. Následující části teoretické části je popis vzniklých kategorií.

Tabulka 1 – Kategorie a kódy z interview

Kategorie	Kódy	Poznámka "in vivo"/ citace
MŠ Pozlovice	dostupnost	
	pozitivní dojem	
	kladné vzpomínky	
	spokojenost s akcemi	
	osobní prožitek	
Představa a důležitost spolupráce	organizační pomoc	
	adekvátní rada	
	porozumění	
	zpětná vazba	
	dobrá komunikace	
Vnímání pedagogů	profesní rozdílnost	
	pracovní stereotyp	
	výhrady k vedení MŠ	
	nerovnost pedagogů	
Vstah s pedagogy	individuální rozdílnost	spokojenost
	vztah s výhradami	hodnotím na výbornou
		vycházím vždy dobře
		mám příjemný vztah na 100 %
Chyby v komunikaci	spokojenost s informacemi	ne, to jsem nikdy neměla
	zlehčování názorů	spokojenost
	nedostatečný zájem	
Spokojenost s formou spolupráce a množstvím aktivit	bez problémů	spokojenost
	občasná spolupráce	spolupráce drhne
	občasná ignorace návrhů	
Důležitost spolupráce	je důležitá	souhlas
	nezasahovat do řízení MŠ	100 % důležitá
Osobní podpora spolupráce	nestranný pozorovatel	jsem pasivní příjemce
	fyzická a finanční pomoc	
	pracovní vytíženost	
Třídní schůzky	nerovnocenná komunikace	
	nedostatek schůzek	
	nedostatek individuální konzultace	
Řešení problémů	pozitivní zkušenost	
	spokojenost s pedagogickým řešením	
	vhodná reakce pedagoga	
Nedostatky ve spolupráci	neaktuálnost webových stránek	
	chybí elektronická komunikace	
	chybí individuální schůzky	
	chybí jednotné místo pro informace	

Kategorie: MŠ Pozlovice

Mateřská škola Pozlovice funguje již desítky let a samotné participantky tímto zařízením prošly jako děti. Z této kategorie tedy vyplývají dojmy, pocity a prožitky, které matky mají spjaté s touto mateřskou školou. Především jsou to názory založené na dostupnosti k mateřské škole, pozitivních dojmech, kladných vzpomínkách, spokojeností s akcemi, osobními prožitky.

Všechny oslovené participantky odpověděly velmi pozitivním dojmem. Participantka číslo 3, konkrétně charakterizovala první dojem: „*Moje první vzpomínka je určitě na první kontakt s paní ředitelkou, tam se vytváří celkově první dojem z celé školní instituce, už to vůbec, jak člověka přijmou s tou žádostí o přijetí dítěte do školky, do předškolního zařízení.*“ Oslovená číslo 4 velmi hezky a upřímně odpověděla: „*Tak, když se řekne Mateřská škola Pozlovice, tak jsou to určitě pozitivní dojmy, protože jsem já osobně v Pozlovicích vyrůstala celý život a školku jsem sama i navštěvovala a teď ji navštěvuje i můj syn, který sem chodí velice rád, má tady svoje milované paní učitelky a kamarády, takže určitě pozitivní dojmy.*“ Za zmínku také stojí, že jedna dotazovaná uvedla jako významnou výhodu dostupnost mateřské školy v místě bydliště a také v interview uvedla: „*Ale určitě se tam najdou i negativa, které jsem v průběhu vyzozorovala.*“ V podotázce bylo uváděné negativum popsáno jako nedostatečná regulace nemocnosti dětí.

Kategorie: Představa a důležitost spolupráce pro rodiče

V této kategorii se promítly představy rodičů na spolupráci s Mateřskou školou Pozlovice. Pro matky byla spolupráce chápána různými úhly pohledu ať už to jako adekvátní rada, zpětná vazba, organizační pomoc. Od spolupráce s mateřskou školou očekávají porozumění a s tím související adekvátní komunikaci rodič versus mateřská škola.

Z této části interview vznikly rozmanité odpovědi. Z kategorie vyplývalo vytvoření dobrého vztahu pedagog – rodič, dostatečné předávání informací a porozumění. Participantka číslo 4 uvedla, že spolupráci chápe jako: „*Společné formulování toho dítěte.*“ Oproti tomu participantka číslo 3 dodává: „*Tak pod tou spoluprací si představuji například pomoc organizační, pokud školka potřebuje já nevím, třeba když má rodič možnost v rámci povolání například zařídit nějakou exkurzi, výlet, akci, nebo sponzorského daru. To já osobně beru jako spolupráci.*“ Významným zjištěním u této kategorie bylo, že rodič má představu o spolupráci zejména ve zpětné vazbě o svém dítěti. Jako tomu uvedla matka číslo 2: „*Tak-*

těž je pro mě velmi důležitá zpětná vazba, abych věděla, co se děje ve školce, když já tu nejsem, jak to třeba zlepšit, jak dítěti zpříjemnit pobyt ve školce, zkrátka řečeno abych věděla co se dělo po celý den ve školce, zpětnou vazbu.“ Tento aspekt je nutno vnímat jako zásadní pro realizovaný výzkum.

V oblasti důležitosti spolupráce mezi rodičem a mateřskou školou rodiči dokonce kooperace řazena na prvním místě. Jedna dotazovaná však zmínila, že rodič by neměl zasahovat do dění mateřské školy a neměl by narušovat jeho řízení. Z této odpovědi jasně plyne, že důležitost spolupráce je nepostradatelná a u matek brána jako prvotní ve fungování spolupráce.

Kategorie: Vnímání pedagogů

Z názorů rodičů na pedagogické pracovníky v Mateřské škole Pozlovice se vytvořily následné kategorie. Matky vnímají pedagogy velmi rozdílně, a to zejména na základě osobního přístupu jak ke straně rodiče, tak dítěte. Na základě jejich názorů vplynuly následné stanoviska: různorodost pedagogů z pozice přístupu ke své práci, profesní rozdílnost, pracovní stereotyp, výhrady k vedení MŠ.

Participantky pedagogické pracovníky Mateřské školy Pozlovice vnímají velmi odlišně. Z interview bylo evidentní, že matky pedagogy člení na dvě skupiny. Tak to doslovně uvedla oslovená číslo 2: *„Někteří jsou slabší a někteří jsou velice dobří, prostě jsou tu rozdíly.“* Po položení doplňující otázky v čem tkví tato rozdílnost, již zmíněná odpověděla: *„Takové jako, nevím prostě ta aktivita, špatná komunikace, není tam to pedagogické nadšení, přijde mi, jak kdyby to ty slabší učitelky braly jenom jako povinnost tady být.“* Participantka číslo 5 popsala působení pedagogických pracovníků následujícím způsobem: *„A upřímně jak kteří, nebudu jmenovat, jsem spokojená, když řeknu se dvěma z šesti, u některých bych našla i negativum.“* Po doplňující otázce, kde je viděno negativum, matka číslo 5 odpověděla: *„Poslední zážitek co jsem měla, bylo podání málo informací a viděla jsem, že paní učitelka upřednostnila více jiné děti než moje.“* Oproti tomu zbytek rodičů popisuje pedagogické pracovníky jako příjemné, klidné a vyrovnané. Dokonce matka číslo 4 vyhodnotila pedagogické pracovníky: *„Ale co se jinak týká personálního zajištění pro každou třídu, tak určitě hodnotím na výbornou.“* Tedy z vyplynulých rozhovorů je evidentní profesní rozdílnost a přístup pedagogů.

Kategorie: Vztah s pedagogy

Podle názorů matek tato kategorie ukazuje, jak je pro rodiče vytvoření dobrého vztahu s pedagogem důležité. U této kategorie bylo použito kódování „in vivo“.

Většina osloveného vzorku se vyjádřila, že je podstatné mít kvalitní oboustranný vztah. Ve dvou případech byl zmíněn fakt, kdy měl rodič pocit, že je pedagog málo vyslyšel nebo nastalo zlehčování názoru z jeho strany. Jako tomu bylo u matky číslo 5: *„Tak zatím dobrý, když se zeptám tak mi vše odpoví, ale nějaké výhrady tam prostě mám.“* Po doplňující otázce matka uvedla: *„Málo mě vyslyšel, ne že by mi nevyhověl, ale nebylo to stoprocentní. Když to tak řeknu.“*

Každý z rodičů má s jednotlivými pedagogy různorodé vztahy, ať už na základě pedagogických zkušeností, vzájemných sympatií či antipatií. Rodiče právě na vztah s pedagogy kladou důraz, jelikož se nebáli odpovídat upřímně. Toto přímé vyjádření vidíme i u výpovědi matky číslo 1: *„A tak podívejte se, je tadyhle šest pedagogů, že myslím počítám dobře? A tak myslím, že tedy záleží takzvaně kus od kusu, nebo teda individuálně.“*

Kategorie: Chyby v komunikaci

Komunikace mezi rodičem a mateřskou školou probíhá každý den. Je tedy nezbytné, aby fungovala na vysoké úrovni. Z této vytvořené kategorie vyplývá, že mezi rodičem a pedagogem během předávání informací může vznikat řada komplikací a chyb, které rodiče vnímají následujícím způsobem: zlehčování názorů, nedostatečný zájem, ale naopak i spokojenost s předáváním informací.

Většina oslovených byla s komunikací mezi ním a pedagogem spokojená. V případě participantky číslo 1, která řekla, že pokud se na konci školního roku vyplňují dotazníky jako zpětná reflexe, tak připomínky ze strany rodičů se ignorují a není žádný posun k lepšímu. Naopak matka číslo 3 uvedla: *„Já vycházím z toho, že jsem hodně komunikativní typ, aspoň si myslím, a když jsem nějakou informaci potřebovala a viděla jsem, že jsem se nedostala k tomu, k čemu jsem potřebovala, vždycky šlo nějakým způsobem vykomunikovat takže, že bych odešla s pocitem, že bych se nedozvěděla, co potřebuju tak to ne.“* Na zlehčování názorů rodiče poukázala participantka číslo 1: *„No úplně že by byla negace, nebo nějaká špatná komunikace to ne, ale někdy třeba paní učitelka třeba když jsem měla nějakou připomínku ohledně oblečení mého dítěte, tak trošku to vypadalo, jak kdyby tu připomínku brala na lehkou váhu, ale je to možná jen můj pocit.“*

Kategorie: Spokojenost s formou spolupráce s MŠ Pozlovice a množstvím aktivit.

Protože pro matky je dobrá spolupráce prioritou, vzniklá kategorie z výpovědí popisuje spokojenost s aktivitami a akcemi pořádaných Mateřskou školou Pozlovice. Škála výpovědí byla široká. Dokonce jedna upřímná odpověď participantky popsala situaci, kdy ji přišlo, že mateřská škola dlouhou dobu v této oblasti stagnovala, co se týče nečinnosti pořádaných akcí. Až v poslední době vidí posun k lepšímu.

Většina matek vyjádřila spokojenost a pozitivně hodnotila reálně splnitelnou spolupráci. Některé však byly spokojeny méně. Matka číslo 1 uvádí: *Víte co, někdy mi přijde, že ta spolupráce, no řeknu to, tak drhne, třeba když přijdou dotazníky a prostě píšeme připomínky, tak se mně zdá, jak kdyby se ty připomínky nezohledňovaly. Nevidím žádný posun.* Často participantky poukazovaly na jejich osobní vyčerpání a zaneprázdněnost. Rodič číslo 2 uvedl: *„Rozhodně ne. Aktivit je rozhodně velmi málo. Prostě letos už je to trochu lepší, ale minulé roky to bylo hrozné. Protože tu mám už třetí dítě tak to můžu posoudit, letos je to trochu lepší, ale minulé roky to bylo velmi slabé.“* Participantka číslo 1 konkrétně řekla: *„Žádná konkrétní akce na spolupráce tu není.“* I na základě názorů vyplývá, že rodiče upozorňují zejména na jejich zaneprázdněnost a nedostatek aktivit pro prohloubení spolupráce.

Kategorie: Osobní podpora spolupráce.

Tato z interview vyplynulá kategorie popisuje, jak rodič sám z vlastní iniciativy podporuje spolupráci. Zásadní je, aby spolupráce fungovala obousměrně a ne jen ze strany mateřské školy. Záleží také na tom, jak sám rodič ke spolupráci přistupuje a snaží o její kvalitu a permanentní rozvoj. U mnoha případů bylo zjištěno, že rodič je spíše pasivním příjemcem než aktivním realizátorem. Matky se ospravedlňují především pracovní a osobní vyčerpáním.

Z vyhodnocených odpovědí pouze jedna participantka řekla, že se snaží podporovat spolupráci s mateřskou školou finanční i organizační pomocí. Zbytek oslovených uvedlo spíše důvody v úskalí spolupráce jako například osobní a pracovní vyčerpání nebo se označují jako nestranní pozorovatelé. V případě participantky číslo 3 doslovně uvedla že: *„Abych pravdu řekla, momentálně jsem ten pasivní příjemce a spíš pozoruju, jak to tady chodí a ve chvíli kdy se něco děje, tak teprve zjišťuji, do jaké míry aktivity jsou optimální.“* Také se přiznala k faktu, že by pro ni organizace nebo jakákoliv organizační činnost pro mateřskou

školu byla příliš fyzicky a časově náročná a doslova řekla: „*Pokud jde například o přidání ruky k dílu z dospělých osob na určitý počet dětí jako ve smyslu dohledu, pak je to otázka týkající se osobních odvahy i ochoty jít se věnovat tolika dětem. Takže když člověk občas nezvládá ani ty svoje dvě, tak by to byla výzva no.*“

Kategorie: Třídní schůzky jako forma komunikace a spolupráce

Třídní schůzky patří mezi nejvýznamnější komunikační kanál mezi rodičem a mateřskou školou. Kategorie ukazuje, že rodiče vidí v třídních schůzkách tyto nedostatky: komunikace jim připadá nerovnocenná, schůzky se dle jejich názoru nekonají tak často, jak by chtěli. Uvítali by také zavedení individuálních konzultací, jak je uvedeno níže.

Na významnost konání třídních schůzek všechny participantky souhlasně řekly ANO. Co se týkalo četnosti třídních schůzek, často se objevovaly připomínky na jejich nedostatek. Ty by uvítaly realizovat třikrát do roka. Také se shodly na zavedení individuálních konzultací. V oblasti, zda se osloveným respondentkám líbí průběh třídních schůzek, byly jejich odpovědi velmi odlišné. Matka číslo 4 uvedla že: „*Průběh schůzek si myslím, že je perfektní*“, oproti tomu ostatní rodiče často poukazovali na přílišné množství informací v krátkém časovém intervale. V případě participantky číslo 5 bylo popsáno: „*Někdy je to o komunikaci jednoho člověka, který přemýšlí hlasem ostatních, takže si myslím, že by bylo dobré, vyslyšet i názor ostatních, ne jenom tří maminek.*“ V rámci třídních schůzek, je tedy velmi důležité brát ohled i na méně projevující se rodiče a nenechat se strhnout názorem více dominantních rodičů. Všechny oslovené participantky se shodly, že by si přály zavedení individuálních konzultací, které Mateřská škola Pozlovice dosud nenabízí a rodiče to berou jako významný nedostatek. Vícekrát bylo poukázáno, že na třídních schůzkách je řešen spíše průběh školního roku, akce, kroužky, ... ale není již prostor na individuální dotazy vztahující se k jednotlivým dětem. Rodiče také navrhli ideu o jejich realizaci. Představují si to tak, že pedagog by měl jednou měsíčně stanoven den, kdy bude po skončení pracovní doby k dispozici pro konkrétní individuální dotazy. Tento vzor byl přejat ze Základní školy Pozlovice, kde jsou tyto individuální schůzky již zavedeny.

Kategorie: Řešení problémů.

Během školního roku se může vzniknout řada problémů, jako například úraz dítěte v mateřské škole. Tato kategorie vznikla na názoru, ale i vlastních zkušenostech matek, které v interview měly pozitivní ohlas týkající se chování a postupu pedagoga.

Považuji za velmi významné, jak jsou pedagog a rodič schopni mezi sebou komunikovat a spolupracovat v problémové nebo někdy i kritické situaci. Například i v čase, kdy se dítěti přihodí úraz. V této chvíli jde o to, aby si adekvátně předali informace o nastalé situaci a domluvili se na dalším řešení. Většina respondentek vyjádřila spokojenost. V jednom případě dokonce matka měla osobní zkušenost, kdy dítě mělo úraz v mateřské škole. Pedagog zabezpečil veškerou možnou péči a osobně jej dopravil do nemocnice na ošetření. Rodiči předal informace a obeznámil jej, jak dítě zaopatřil. Participantka číslo 1 podotkla poznámku ve smyslu: „*Slyšela jsem od některých maminek, že paní učitelky volají třeba moc brzy, že třeba pak dítě přivezou domů a nic se neděje.*“ Nicméně sama matka v závěru podotýká, že tento fakt chápe, protože se někdy situace může zhoršit.

Kategorie: Nedostatky ve spolupráci

Každý rodič vidí spolupráci jiným úhlem pohledu. Z názorů rodičů na nedostatky ve spolupráci vyplynuly kategorie. Jejich návrhy mohou být pro Mateřskou školu Pozlovice velmi přínosné, protože základy této bakalářské práce jsou postaveny právě na pohledu ze strany rodičů. Nutno dodat, že někteří rodiče měli jasný názor na zlepšení.

Nejvíce se participantky shodovaly v zavedení individuálních konzultací, které braly jako velké mínus mateřské školy. Následně vyjádřily nespokojenost s neaktuálností webových stránek, které jsou také jednou z forem komunikace. Dokonce doporučily zajistit na jejich provoz externího pracovníka, jako tomu uvádí participantka číslo 4: „*Změny bych uvítala při aktualizaci webových stránek mateřské školy, které aktualizované nejsou, to znamená možná zadat i externistovi, vyloženě vytvořit stránky pro mateřskou školu, které by si doplňovali buď sami pedagogové, nebo byl zřízen prostě externista nebo pracovník, který by ji obstarával, pokud není časový fond na tady tyhle práce, takže to je jediné takové mínus, ale prostě aktualizace webových stránek.*“ V některých případech bylo poukázáno, že chybí jednotný informační kanál a jeho stabilní umístění. V neposlední řadě by rodiče uvítali elektronickou komunikaci.

Shrnutí kategorií

Interview podalo přehled, co slovo spolupráce pro rodiče znamená. Dále pak popsat jak si rodiče spolupráci představují a také aby vyjádřili svůj názor na spolupráci s Mateřskou školou Pozlovice. Na základě názorů rodičů uvedených v interview vznikly kategorie zaměřeny na následující oblasti. V prvotní části většina matek deskriptovala osobní citové vazby na Mateřskou školu Pozlovice v souvislosti, že zmíněnou mateřskou školu navštěvovali sami jako děti. U většiny rodičů také převažovaly dobré vzpomínky a pozitivní emoce. Jedna participantka uvedla, že výhodu vidí především v dostupnosti, tedy mít mateřskou školu v místě bydliště. Oslovené matky také vyjádřily vlastní představu spolupráce. V této části otázek mě rozmanitost odpovědí velmi zaujala. Taktéž měly prostor se vyjádřit, jak vnímají pedagogické pracovníky. V této části se participantky téměř shodovaly, a to tak, že mezi pedagogy jsou velké profesní rozdíly. Obzvláště se liší v pedagogickém nadšení, zaujetí a osobním nasazení. Součástí interview byla také položena otázka týkající se osobní podpory spolupráce jako individuálního jedince. Zde bylo zajímavé, že většina matek uvedla v této části svou pracovní a osobní vytíženost a zaneprázdněnost. Významnou součástí také bylo vyjádření participantek, jaké vidí nedostatky v komunikaci s pedagogem a v řešení problémů. V neposlední řadě se všechny participantky shodly, že je zapotřebí orientovat se na třídní schůzky. Je nezbytné se na tuto formu spolupráce zaměřit a zkvalitnit ji. Závěrem celého interview sami rodiče mohli navrhnout zlepšení aktuální spolupráce konkrétními návrhy. Je nutno dodat, že oslovení rodiče byli upřímní, věcní a neměli problém vyjádřit svůj osobní názor, popřípadě návrh na zlepšení.

Pro srovnání výsledků výzkumu této bakalářské práce je uvedena zahraniční studie z literárního zdroje *International Journal of Early Years Education* (Anette Sandberg, 2008, s. 152). Zde byl realizován výzkum *Preschool–home cooperation in change* zaměřen na švédskou mateřskou školu, ve které byla zjišťována tematika spolupráce pohledem rodičů. Kooperace mezi výše uvedenými aktéry by měla být blízká a důvěrná. Měla by poskytovat rodičům příležitost ovlivňovat a zasahovat do pedagogického plánování a činnosti. Byla zde zdůrazněna potřeba spolupráce založená na pomoci rodičům v jejich rodičovské roli. Při spolupráci mezi rodičem a mateřskou školou se předpokládá přínos v oblasti prevence a také souvislost s prováděnými společenskými cíli, například rovnosti. Výsledky této studie jsou velmi podobné a úzce související se zjištěním mé bakalářské práce. V oblasti zaměřené na význam spolupráce výsledná studie ukázala, že účast rodičů na spolupráci

s mateřskou školou souvisí zejména na osobních potřebách rodiče. Zda o svém dítěti chtějí zpětnou vazbu nebo ne. Tak uspokojit i své sociální potřeby a být v blízkém prostředí a kontaktu s mateřskou školou. Co se týká komunikace, studie uvedla, že čím je dítě mladší, tím je pro rodiče komunikace více důležitá a chápána jako prioritní. Z výzkumu vyplynulo, že téměř všichni rodiče by chtěli realizovat více dialogů, diskuzí a osobních konzultací během školního roku. V oblasti třídních schůzek oslovený výzkumný vzorek taktéž uvedl, že jejich kvalita se může velmi lišit, protože někdy jde o pouhé přečtení předem nachystaného papíru s informacemi. Proto u některých rodičů mají nízkou prioritu, což se naopak výrazně odlišuje s výzkumem této práce. Naopak bylo zjištěno, že participantky v mém výzkumu poukazují na důležitost formy této spolupráce a jejich maximální prezentační účast. Co se týká předávání informací, jsou rodiče seznamováni s týdenním nebo měsíčním harmonogramem, který je zveřejňován pravidelně v šatně. Toto zjištění se potvrdilo jako uspokojivá forma komunikace, ve směru informovanosti rodičů, protože k nim měli všichni rovnocenný přístup. Formy spolupráce začínají být mnohem více formální a brány jako významnou složkou, která není založena pouze na přivedení a vyzvednutí dítěte z mateřské školy.

5 NÁVRH NA ZLEPŠENÍ STÁVAJÍCÍ SPOLUPRÁCE

Po vyhodnocení výzkumu vyplynuly níže uvedené doporučení na zlepšení stávající spolupráce v Mateřské škole Pozlovice. Již během realizovaného interview byla respondentům položena otázka, jaký by zvolili návrh na zlepšení stávající situace. U této otázky byly matky upřímné a věcné. Ze získaných odpovědí vyplynulo, že pro zlepšení stávající spolupráce by bylo vhodné se zaměřit na tyto oblasti:

Aktuální webové stránky – Většina rodičů má výrazný problém s nedostatečnou a nepravdělnou aktualizací webových stránek. Jelikož tuto oblast má na starosti a spravuje ji ředitelka mateřské školy, stává se, že nezbyvá časový fond na manipulaci s webových stránek. Rodičům schází aktuální informace jako například blížící se akce pořádané mateřskou školou, třídní schůzky a jiné. Všechny tyto údaje mají možnost získat na informačních cedulkách na dveřích. Avšak stává se, že rodiče omluví dítě na delší dobu z mateřské školy a tím mu unikají aktuální informace, které by mohl získat z pohodlí domova. Týká se to také oblasti vyvěšování fotografií z různých akcí na webové stránky, o které rodiče velmi stojí. Participantky přímo navrhly najmout externího zaměstnance, který by pravidelně aktualizoval webové stránky, a rodiče byli informováni o potřebných věcech přímo z domova.

Elektronická komunikace – Dnešní doba je specifická pro využívání moderní technologií. Pokud by se například rodiče nemohli z pracovních důvodů dostavit na třídní schůzky, uvítali by krátké shrnutí do emailové podoby. Často z výpovědí participantek vyplynulo, že na třídních schůzkách je velké množství informací, které občas nestíhají všechny zaznamenat. V této situaci by rády dostaly krátký shrnující email, ve kterém by měly být shrnuty všechny hlavní body třídních schůzek. Elektronickou korespondencí by také řešily nepřítomnost a dlouhodobou absenci dítěte.

Individuální konzultační schůzky – V této oblasti se všechny matky shodly, že individuální třídní schůzky vnímají jako velké negativum mateřské školy. Mnozí rodiče cítí nedostatek prostoru informovat se o svém dítěti, zeptat se na věci, které jsou jim nejasné, či potřebují nutnou pedagogickou radu. Navrhly, že pedagog dané třídy by byl pro individuální konzultace rodičů k dispozici jedenkrát do měsíce v určitém čase. Rodiče by se předem přihlásili a zapsali na informační list, aby se pedagog mohl připravit na jejich konzultaci. Zde by byl velký prostor pro individuální rozhovor a získání konkrétních informací.

Jednotný informační kanál/místo – Matky často uváděly, že jim schází jednotné místo/kanál pro pravidelný a aktuální přísun informací. I když je tzv. „moderní doba“, ne všichni rodiče mají pravidelný přístup na internetové stránky. Proto by bylo vhodné zavést informační desku, která by byla umístěna u vchodových dveří mateřské školy tak, aby každý rodič měl možnost si přečíst aktuality mateřské školy. Zde by byly umístěny informace vztahující se k plánovaným akcím, vyššímu výskytu nemocnosti dětí, dodatečné platby rodičů a podobně.

ZÁVĚR

Cílem interview bylo zjistit, co pro rodiče znamená spolupráce, popsat, jak ji rodiče představují a aby vyjádřili názor na úroveň spolupráce s Mateřskou školou Pozlovice.

V teoretické části jsem se věnovala literárním zdrojům zabývajícím se aktéry spolupráce, dále vztahem mezi rodičem a mateřskou školou a jejich vzájemnou spoluprací. Poznatky získané z literatury jsem aplikovala do praktické části.

Rodiče jsou významným prvkem evaluace mateřské školy. Je důležité je vnímat jako partnery, kteří mají zájem spolupracovat a přinést do mateřské školy nové inovativní podněty. Avšak je nutné brát v potaz jejich možnosti, které jsou samozřejmě mnohdy omezené (čas, neznalost, neinformovanost, ...).

Oslovené participantky se velmi ochotně účastnily výzkumu, což také svědčí o jejich přístupu ke spolupráci. Na základě realizovaného interview bylo evidentně zjištěno, že pro rodiče je spolupráce velmi důležitá a brána jako prioritní. Dle výzkumu se rodiče akcí pořádaných mateřskou školou účastní a jsou ochotni pomoci jak po stránce organizační tak finanční. Z výsledků také vyplynul fakt, že rodiče spíše nechají spolupráci na Mateřské škole Pozlovice, než aby byly sami iniciátoři. Pokud by jim byla navrhována možnost na zprostředkování výletu, či akcí, neměli by dostatek času na jejich realizaci. V některých výpovědích dokonce zaznělo, že sami s obtížemi zvládají vlastní děti, natož celou třídu. Představa rodiče v oblasti spolupráce je dle jejich výpovědí založena nejvíce na dobré komunikaci. Protože právě rodič a pedagog se podílejí na společném formování dítěte a ukazují mu vzor spolupráce a dobré komunikace. V jejich zájmu je, aby dítě od útlého věku mělo správný vzor. Pro rodiče je velmi důležité, aby v pedagogovi viděli rádce, který jim ochotně poskytne doporučení nebo informace, které potřebuje. V neposlední řadě je pro ně podstatná zpětná vazba. Rodiče ji vnímají taktéž jako formu spolupráce. Chtějí vědět, co se odehrává v mateřské škole, jaké dítě dělá pokroky a naopak v čem potřebuje dítě více rozvinout. Co se týká oblasti spokojenosti s úrovní a formou spolupráce právě s Mateřskou školou Pozlovice, je důležité zmínit následující. Rodiče tuto mateřskou školu vnímají s vlastní pozitivní zkušeností. Většina oslovených rodičů sama mateřskou školu navštěvovala. Převládají v nich příjemné vzpomínky a dojmy. Participantkám se pořádané akce mateřskou školou velmi líbí a všech se snaží pravidelně účastnit.

Po vyhodnocení výsledků interview byly s pedagogickým kolektivem Materské školy Pozlovice zkonzultovány návrhy na zlepšení stávající spolupráce s rodiči. Vedení nové alternativy spolupráce uvítalo. Jsem velmi ráda, že moje bakalářská práce je pro mateřskou školu přínosem a do budoucna se budou návrhy na zlepšení spolupráce realizovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.
- [2] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [3] MALACH, Josef. *Teorie metodiky výchovy*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-29-7.
- [4] KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.
- [5] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.
- [6] RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
- [7] *Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství*. In Pedagogika, 1996, XLVI(4). ISSN 0031-3815.
- [8] ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.
- [9] POHNĚTALOVÁ, Yveta. *Vztahy školy a rodiny: případové studie*. Vydání první. Hradec Králové, 2015. ISBN 978-80-7435-626-1.
- [10] *Pedagogika.sk* [online]. 2011, 2.(č. 9-21) [cit. 2016-11-01]. ISSN 1338-0982.
- [11] BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8537-7.
- [12] KASÍKOVÁ, Hana. *Učíme (se) spolupráci spoluprací*. 2., rozš. vyd. Kladno: AISIS, 2009. Dokážu to? ISBN 978-80-904071-6-9.
- [13] MAJERČÍKOVÁ, Jana. *Profesní zdatnost studentů učitelství a učitelů spolupracovat s rodiči*. ISBN 978-80-223-3345-0.
- [14] *Msm.cz* [online]. [cit. 2016-12-30].

- [15] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2.
- [16] KRATOCHVÍLOVÁ, Emílie. *Úvod do pedagogiky*. vyd. Pedagogická fakulta Trnavské univerzity, 2007. ISBN 978-80-8082-145-6.
- [17] LAŽOVÁ, Ladislava. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0378-0.
- [18] *Informatorium*. 2013. ISSN 1210-7506.
- [19] PREKOP, Jirina. *I rodiče by měli dělat chyby*. Praha: Portál, 2010. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 9788073677664.
- [20] *Informatorium*. 2008. ISSN 1210-7506.
- [21] EPSTEIN, Joyce Levy. *Preparing educators and improving schools*. 2nd ed. Boulder, CO. ISBN 978-081-3344-478.
- [22] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.
- [23] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- [24] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [25] *International Journal of Early Years Education*. ISSN 1469-8463.
- [26] *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- [27] [Http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-1-2017-do-31-8-2017](http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-1-2017-do-31-8-2017) [online]. [cit. 2017-03-22].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

MŠ Mateřská škola

ZVO Základní výzkumná otázka

SVO Specifický výzkumná otázka

TO Tazatelská otázka

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Kategorie a kódy z interview	36
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Informovaný souhlas ředitelky mateřské školy s prováděným výzkumem.

P II: Scénář polostrukturovaného interview

P III: Ukázka polostrukturovaného interview

PŘÍLOHA P I: INFORMOVANÝ SOUHLAS S VÝZKUMEM

INFORMOVANÝ SOUHLAS ŘEDITELKY MATEŘSKÉ ŠKOLY

Já, Daniela Linhartová, ředitelka Mateřské školy Pozlovice, okres Zlín, příspěvková organizace souhlasím s provedením kvalitativního výzkumu bakalářské práce formou polostrukturovaného interview. Jsem obeznámena s tím, že výzkumné téma je zaměřeno na „Spolupráci mateřské školy s rodinou pohledem rodičů.“ Jsem si zcela vědoma, že tato studie bude prováděna za účelem výzkumu a tudíž i se získanými informacemi bude nakládáno jen pro tento účel.

Podle zákona č. 101/2000 sbírky o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších předpisů uděluji souhlas s účastí uvedeného výzkumu a s poskytnutím výzkumného materiálu.

V Pozlovicích dne 3. 11. 2016

~~Mateřská škola Pozlovice,~~
~~okres Zlín, příspěvková organizace~~
Podpis:.....Mláďová 36.....
763 26 Pozlovice ①
IČO: 709 98 175

PŘÍLOHA P II: SCÉNÁŘ POLOSTRUKTUROVANÉHO INTERVIEW

ÚVOD

Jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně bakalářského studijního oboru: Učitelství pro mateřské školy. Chtěla jsem Vás požádat o spolupráci při mém výzkumu. Jedná se o interview (téma bude upřesněno individuálně), který by proběhl ve Vámi přijatelném termínu a čase. Interview bude zcela diskrétní a anonymní. Výsledky budou sloužit pro účel mé bakalářské práce. Velmi Vás prosím o spolupráci a předem děkuji za ochotu.

Rozhovor se uskuteční pouze, pokud budete souhlasit s jeho zvukovým zaznamenáním na diktafon. Interview bude nahráváno pouze pro účely analýzy dat. Veškeré údaje, které by Vás mohly identifikovat, budou smazány a nebudou uvedeny v textu analýzy ani jinak zveřejněny.

Vlastní otázky rozhovoru:

1.) Otázka – „Warm - up“

(SVO1): Co Vás napadne, když se řekne Mateřská škola Pozlovice?

(TO1): Převažují spíše pozitivní nebo negativní dojmy, či vzpomínky?

(TO2): Co si představuje rodič pod pojmem spolupráce?

(TO3): Zkuste mi říct, co jako rodič si představujete pod pojmem spolupráce rodiny a mateřské školy

(TO4): Co očekáváte od spolupráce s Mateřskou školou Pozlovice?

2.) Otázka

(SVO2): Jak vnímáte pedagogické pracovníky v mateřských školách?

(TO5) Jak na Vás působí pedagogičtí pracovníci MŠ Pozlovice?

(TO6)- Máte s pedagogy přátelský a upřímný vztah?

(TO7)- Měli jste někdy pocit, že si s pedagogem nerozumíte a komunikace s ním je pro Vás nepříjemná, obtížná?

3.) Otázka

(SVO2): Jaká je spokojenost s formou spolupráce mateřské školy a rodiny?

(TO8): Jaký máte názor na spolupráci s MŠ Pozlovice?

(TO9)- Nabízí dostatek aktivit na prohloubení spolupráce?

(TO10)- Zkuste vyjmenovat aktivity, kde se nejvíce projevuje spolupráce mezi rodičem a mateřskou školou.

(TO11) - Myslíte si, že spolupráce mezi rodičem a MŠ je důležitá, nebo upřednostňujete spíše opačný názor?

4.) Otázka

(SVO3): Jak Vy podporujete spolupráci s mateřskou školou?

(TO12)- Jak vy sám/sama se snažíte podporovat spolupráci s MŠ Pozlovice?

(TO13)- Účastníte se akcí pořádaných MŠ?

(TO14)- Máte výhrady k některým konaným akcím, nebo negativní zkušenost?

(TO15)- Pomáhal/la jste někdy z vlastní iniciativy organizovat akci, výlet nebo aktivitu pro MŠ?

5.) Otázka

(SVO4): Nabízí Vám mateřská škola dostatek prostoru pro individuální rozhovory, nebo třídní schůzky?

(TO16)- Účastníte se třídních schůzek pravidelně?

(TO17)- Líbí se Vám průběh třídních schůzek, nebo byste uvítal/la jiný průběh?

(TO18)- Poskytuje vám třídní schůzka dostatek informací?

(TO19)- Vyhovuje vám četnost schůzek?

(TO20)- Máte možnost individuální osobní schůzky?

6.) Otázka

(SVO4): Jak vnímáte spokojenost s úrovní spolupráce s mateřské škole?

(TO21)- Jste spokojeni s úrovní pedagogického přístupu?

(TO22)- Uvítal/la byste nějaké změny, popřípadě jaké?

(TO23)- Myslíte si, že když nastal problém (například dítě v MŠ onemocnělo) zareagoval pedagog vhodně?

(TO24)-Uvítal byste jiný pedagogický přístup?

7.) Otázka

(SVO5): Jaké inovace by mohli vzniknout ve smyslu spolupráce rodiny a mateřské školy?

(TO25)- Máte vy sám/sama návrh jak by se mohla spolupráce s MŠ zkvalitnit, zmodernizovat?

(TO26)- Co Vy byste doporučil/la pro efektivnější spolupráci?

Závěr:

Napadá Vás ještě něco důležitého k danému tématu, o čem jsme nehovořili? Chtěl/a byste se na něco zeptat Vy?

Poděkování za spolupráci na výzkumu.

Nabídnutí seznámení s výsledky výzkumu.

Rozloučení.

PŘÍLOHA P III: UKÁZKA POLOSTRUKTUROVANÉHO INTERVIEW

Datum realizovaného rozhovoru: 3. 11. 2016

Participantka číslo 3

Tazatel: Dobrý den, Jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně bakalářského studijního oboru: Učitelství pro mateřské školy. Chtěla jsem Vás poprosit o spolupráci při výzkumu praktické části mé bakalářské práce. Jedná se o rozhovor na téma Spolupráce mateřské školy s rodinou pohledem rodičů, u kterého jsem vás poprosila o Vaši spolupráci. Nyní bych Vás chtěla požádat, zda souhlasíte s nahráváním rozhovoru na audiogram. Souhlasíte?

Participantka: *Ano určitě souhlasím*

Tazatel: Nyní Vám budu pokládat otázky, tykající se spolupráce mateřské školy s rodinou.

Tazatel: Máte nějaké otázky, je Vám něco nejasné?

Participantka: *„Zatím všemu rozumím.“*

Tazatel: Dobře, přejdeme tedy k otázkám.

Tazatel: (SVO1) Co Vás napadne, když se řekne Mateřská škola Pozlovice, jaký máte pocit, dojem, popřípadě vzpomínka?

Participantka: *„Určitě jsou to pozitivní dojmy, zatím jsem na žádné negativní nenarazila. Moje první vzpomínka, je určitě na první kontakt s paní ředitelkou, tam se vytváří celkově první dojem z celé školní instituce, už to vůbec jak člověka přijmou s tou žádostí o přijetí dítěte do školky, do předškolního zařízení. Takže to byla moje první vzpomínka první kontakt s paní ředitelkou. No a potom musím říct, že na mě hodně působí, jak se školka věnuje těm aktivitám no těm akcím, jak byla například dýňová slavnost. Takže pro mě to byly velmi příjemné zkušenosti, ve smyslu, že se opravdu těm dětem udělá spousta her, děti se zapojují. Hodně jsem ocenila, že se něco takového děje. No a pro mě protože nemám žádné srovnání, moje dvě děti navštěvují Mateřskou školu Pozlovice jako první instituci, protože toto je pro ně první zařízení. Tudiž jsem neměla žádné velké očekávání, ale na druhou*

stranu, jsem byla velmi mile překvapena. A jakoby zjišťuji, že se ty děti na akce těší, že si popovídáme, takže akce, které jsem tady poprvé zažila, hodnotím velmi kladně.“

Tazatel: (TO2) Co si představuje rodič pod pojmem spolupráce?

Participantka: „Tak pod tou spoluprací si představuji například pomoc organizační, pokud školka potřebuje já nevím, třeba když má rodič možnost v rámci povolání například zařídit nějakou exkurzi, výlet, akci, nebo sponzorského daru. To já osobně beru jako spolupráci. Taktéž je pro mě velmi důležitá zpětná vazba, abych věděla co se děje ve školce, když já tu nejsem, jak to třeba zlepšit, jak dítěti zpříjemnit pobyt ve školce, zkrátka řečeno abych věděla co se dělo po celý den ve školce, zpětnou vazbu. Abych věděla, zda se to dítě cítí dobře v kolektivu. Nebo naopak se neumí prosadit, nebo něčím strádá, například že je v domácím prostředí učeno něčemu jinému a ve školce se třeba to dělá jinak a je vystaven nějakému stresu, výzvam. Takže očekávám tu spolupráci teda také zejména ve zpětné vazbě, zkrátka co se děje, když tady nejsem. Protože já vlastně vidím dítě jen při jeho odevzdávání, samozřejmě, že potom se ptám, jak se mělo ve školce, někdy to jde, ale velmi ztuhla naopak někdy poví vše. Nebo naopak aby mi paní učitelka klidně i řekla, jestli se od rodiče očekává nějaká větší aktivita.“

Tazatel: (SVO2): Jak vnímáte pedagogické pracovníky v mateřských školách?

(TO5) Jak na Vás působí pedagogičtí pracovníci MŠ Pozlovice?

Participantka: „Tak musím říct, že každá paní učitelka je jiná, každou vnímám trošku jinak. Já si myslím, je to můj pocit, že v kolektivu paní učitelek je dobrá komunikace, je to dobrá parta, bych tak řekla lidově. Jako já můžu jen dedukovat, protože v průběh dne to prostě nevidím, takže vesměs tady mám pozitivní zkušenost, protože pozoruju, když je dítě třeba plačtivé tak já jako rodič dost oceňuju, že když á tam nemohu být s tou mateřskou péčí, že ho vezme paní učitelka do náruče a tím zastoupí moji roli. Nebo když vidím, že paní učitelky nezvyšují hlas a několikrát opakují informace to je pro mě pozitivní zkušenost. I když vím, že každá paní učitelka jinak motivuje, že tam je třeba i taková ta hrozba něčím, to se mi nelíbí, protože tomu se snažím vyvarovat i já sama ve výchově. Ale naopak oceňuji, že paní učitelky jsou schopné dokola opakovat pokyn a jsou naprosto klidné, to si říkám občas jeжда toto povolání bych nebyla schopná dělat, takže tento přístup hodnotím velmi kladně.“

Tazatel: (TO6) Máte s pedagogy přátelský a upřímný vztah?

Participantka: „*Já si myslím, že ano, tady s paní učitelkami vycházím vždycky dobře, když jsem měla třeba pocit, že potřebuji s ní probrat něco ohledně svého dítěte tak to šlo, i když si člověk uvědomuje, že další děti potřebují tu péči, tak vím, že ten dotaz má důvod a je to nezbytné.*“

Tazatel: (TO7)- Měli jste někdy pocit, že si s pedagogem nerozumíte a komunikace s ním je pro Vás nepříjemná, obtížná?

Participantka: „*Já vycházím z toho, že jsem hodně komunikativní typ, aspoň si myslím, a když jsem nějakou informaci potřebovala a viděla jsem, že jsem se nedostala k tomu, k čemu jsem potřebovala, vždycky šlo nějakým způsobem vykomunikovat takže, že bych odešla s pocitem, že bych se nedozvěděla, co potřebuju tak to ne.*“

Tazatel: (SVO3): Jaká je spokojenost s formou spolupráce mateřské školy a rodiny?

(TO8): Jaký máte názor na spolupráci s MŠ Pozlovice?

Participantka: „*Tak doted' jsem to vymezovala z mojí pozice, teď nevím, jak to přesně myslíte, jestli v tom smyslu, že samozřejmě je to dítě v nějakém tom rodinném kolektivu a jestli jde jako o zapojení do akcí jako konkrétně rodiče.*“

Tazatel: Jak konkrétně rodiče spolupracují s mateřskou školou, jaký máte názor i na konané akce a podobně.

Participantka: Jako na základě dosavadních zkušeností, podle mě dobře.

Tazatel: (TO9)- Nabízí dostatek aktivit na prohloubení spolupráce?

Participantka: „*Těžko říct, protože zase si dokážu představit situaci, kdyby měl být člověk často zapojován do aktivit mateřské školy, tak by to už zasahovalo i do osobních povinností. Ono je to těžké vybalancovat, každý má tu potřebu někde jinde. Můj osobní názor tak jak říkám, ještě jsem si tady nezažila ten školní rok tak úplně kompletně, abych mohla říct, jakože ještě bych tam něco přidala. Ale zatím ty akce, na kterých jsem byla, hodnotím kladně a zatím to stačilo v rámci toho školního roku.*“

Tazatel: (TO10)- Zkuste vyjmenovat aktivity, kde se nejvíce projevuje spolupráce mezi rodičem a mateřskou školou.

Participantka: *„No já bych to viděla asi tak. Aby si rodič s těmi dětmi, tu akci, kterou organizuje mateřská škola užil, tak se i rodič musí nachystat například občerstvení špekáčky přinést, nebo něco vyzdobit například u těch dýní, takže pokud jde o takové kreativnější akce tak ano, ale pokud jde spíš organizačně spíše o pasivní akci, tak o tu spolupráci tak ani nejde. Takže pokud jde například jako přinášení světýlka k vánočnímu stromu, tak tam se jako rodič nemusím nějak extra angažovat, to jde spíše o takovou pasivní část, ale pokud je to trochu kreativnější jako dýňová slavnost tak tam si tu spolupráci dokážu představit mnohem líp.“*

Tazatel: (TO11) - Myslíte si, že spolupráce mezi rodičem a MŠ je důležitá, nebo upřednostňujete spíše opačný názor?

Participantka: *Určitě, kdybych neměla, ani tu vazbu na instituci kde své dítě svěřuji, tak by to bylo asi špatně.*

Tazatel: (SVO3): Jak Vy podporujete spolupráci s mateřskou školou?

(TO12)- Jak vy sám/sama se snažíte podporovat spolupráci s MŠ Pozlovice?

Participantka: *„Abych pravdu řekla, momentálně jsem ten pasivní příjemce a spíš pozoruju, jak to tady chodí a ve chvíli kdy se něco děje tak teprve zjišťuji jaká míra aktivity je optimální. I jako musím říct, jak jsem nikdy nezažila třeba takovou akci podobnou té dýňové slavnosti tak jsem ani netušila, jak se dýně dají nazdobit, jak i maminky jsou aktivní, naopak se snažím inspirovat a odhadnout tu ideální míru té spolupráce.“*

(TO13)- Účastníte se akcí pořádaných MŠ?

Participantka: *„Zatím ano, zatím mi všechny vyšly.“*

Tazatel: (TO14)- Máte výhrady k některým konaným akcím, nebo negativní zkušenost?

Participantka: *„Když vezmu třídní schůzky, tedy jestli to můžu považovat za akci, když není konaná přímo prioritně pro děti ale pro rodiče.“*

Tazatel: Ke třídním schůzkám se ještě dostaneme, nyní bych Vás spíše požádala to zobecnit přímo na konané akce konkrétně pro děti.

Participantka: *Těžko říct teďka, když nemám zatím srovnání.*

Tazatel: **(TO15) Pomáhal/la jste někdy z vlastní iniciativy organizovat akci, výlet nebo aktivitu pro MŠ?**

Participantka: „Doposud ne.“

Tazatel: Kdyby Vám byla nabídnuta možnost zorganizovat akci měla byste zájem?

Participantka: *„No záleží, co by se ode mne očekávalo, protože dokážu si třeba představit, když je třeba rodič zdravotník, že by školka vyjela třeba na nějaký výlet tak vzhledem k profesi se tam člověk docela jasně vidí úkol ve smyslu spoluúčasti na nějakém výletu a podobně. Pokud jde například o přidání ruky k dílu z dospělých osob na určitý počet dětí jako ve smyslu dohledu, pak je to otázka týkající se osobních odvahy i ochoty jít se věnovat tolika dětem. Takže když člověk občas nezvládá ani ty svoje dvě tak by to byla výzva no.“*
(smích)

Tazatel: **(SVO4): Nabízí Vám mateřská škola dostatek prostoru pro individuální rozhovory, nebo třídní schůzky?**

(TO16)- Účastníte se třídních schůzek pravidelně?

Participantka: „Doposud jsem chytla pouze jedny. (smích)“

TO19)- Vyhovuje vám četnost schůzek?

Participantka: Tak teď bych volila formu otázky, jestli jsou jednou za pololetí?

Tazatel: Ano, takže dvakrát do roka. Uvítal byste jich více?

Participantka: *„No vzhledem k tomu, když člověk potřebuje si něco s paní učitelkou probrat, je to v době kdy se musí věnovat ostatním dětem. Je to spíš o tom si pozornost učitelky odebrat pouze pro sebe, aby na ty dotazy, o tom dítěti měl čas a klid. Takže pokud by bylo možné udělat nějakou individuální konzultaci, by to nebylo vůbec špatné. Protože moje zkušenost na těch jediných třídních schůzkách bylo, že jednak u těch dětí se snažila mluvit o těch obecných věcech, které platí pro všechny, ale pak má člověk, třeba vůči svému dítěti nějaký dotaz a není žádný prostor to nějak konzultovat.“*

Tazatel: (TO20)- Máte možnost individuální osobní schůzky?

Participantka: *„Jak už jsem říkala, není možnost, ale velmi bych jí uvítala. Musím říct, že na třídních schůzkách bylo těch informací opravdu dost, vlastně to mají paní učitelky dobře připravené jak o průběhu roku, tak běžné každodenní věci, takové ty obecné sféry co se čeká od dítěte v daném věku.“*

Tazatel: (SVO4): Jak vnímáte spokojenost s úrovní spolupráce s mateřské škole?

(TO21)- Jste spokojeni s úrovní pedagogického přístupu?

Participantka: *„Ano jsem.“*

Tazatel: (TO23)- Myslíte si, že když nastal problém (například dítě v MŠ onemocnělo) zareagoval pedagog vhodně?

Participantka: *„Mám zkušenost takovou, že jsem musela odejít od dítěte i když vědělo, že má jít domů a v tu chvíli jsem čekala, jak druhá paní učitelka zareaguje, tak moje opravdu pozitivní zkušenost byla, že to zvládla, že to prostě paní učitelka zvládla a poskytla mu její náruč. A pak třeba když jsou některé loučení velmi plačtivé, tak očekává, že se mi dostane nějaká zpětná vazba, jak se to zvládlo, jak to dopadlo, aniž bych se nějak musela dožadovat, jak to dopadlo tak automaticky sdělit jak to probíhalo, co ho zaujímalo a uklidnilo. Takže zatím nemám výhrady k pedagogickému přístupu. Už reakce od dětí je opravdu pozitivní a to je pro mě nejdůležitější.“*

Tazatel: (SVO5): Jaké inovace by mohli vzniknout ve smyslu spolupráce rodiny a mateřské školy?

(TO25)- Máte vy sám/sama návrh jak by se mohla spolupráce s MŠ zkvalitnit, zmodernizovat?

Participantka: *„Tak určitě tady máme média elektronická, podněty měilem, já se přiznám, že jsem webové stránky několikrát navštívila, když jsem hledala například přihlášení do mateřské školy, ale za stávajícího režimu jsem si vyloženě navykla na ty informační tabulky u vstupů na dveřích, ale webové stránky nejsou moc aktuální. Takže bych uvítala aktuální webové stránky, kontakty a já teda upřednostňuji elektronickou komunikaci, takže to tu celkem postrádám. Takže bych rozhodně doporučila zkvalitnit webovou a telekomunikační prostředky.“*

Tazatel: Já vám mnohokrát děkuji za poskytnutí rozhovoru, vaše výpovědi budou použity pouze v rámci výzkumu.

Participantka: „*Také děkuji.*“